

Naar een nieuw beleidskader sociaal domein Leusden

*Wat gaat goed, wat is nodig
en wat kan beter?*

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
2. Wensen en behoeften inwoners.....	4
2.1. <i>Mening over wonen in Leusden algemeen</i>	
2.2 <i>Sociale steun in de buurt</i>	
2.3 <i>Activiteiten en mogelijkheden om elkaar te ontmoeten</i>	
2.4 <i>Aanbevolen beleidsthema's en suggesties voor beleid</i>	
2.5 <i>Aanbod voorzieningen kwetsbare mensen</i>	
3. Evaluatie beleid sociaal domein.....	14
3.1 <i>Uitgangspunten beleid</i>	
3.2 <i>Inclusiviteit</i>	
3.3 <i>Arbeidsparticipatie</i>	
3.4 <i>Armoede</i>	
3.5 <i>Eenzaamheid</i>	
3.6 <i>Dementie</i>	
3.7 <i>Verward gedrag</i>	
3.8 <i>Jeugd(hulp)</i>	
3.9 <i>Welzijn en zorg algemeen (Lariks)</i>	
3.10 <i>Toepassing concept positieve gezondheid</i>	
3.11 <i>Vitaliteit, sport en beweging</i>	
4. Cijfers en trends gezondheid en welzijn inwoners.....	27
4.1 <i>Lichamelijke en psychische gezondheid</i>	
4.2 <i>Leefstijl</i>	
4.3 <i>Sociale omgeving</i>	
4.4 <i>Kwetsbare groepen</i>	
4.5 <i>Participatie en inclusiviteit</i>	
4.6 <i>Verschillen naar wijk</i>	
4.7 <i>Aandachtspunten op basis van de cijfers en relatie met beleid</i>	
5. Aandachtspunten voor beleid samengevat.....	41
Bijlage: lijst geïnterviewden.....	44

1. Inleiding

De beleidsperiode van het beleidskader sociaal domein 'Focus en Transparantie' loopt dit jaar af. Dit evaluatieonderzoek is bedoeld om richting te geven aan een nieuw beleidskader. Doel van het onderzoek is inzicht geven in:

- a. sterke en verbeterpunten van het gevoerde beleid;
- b. aandachtspunten met betrekking tot de gezondheid en het welzijn van de inwoners van Leusden;
- c. signalen, wensen en behoeften vanuit het veld (sleutelpersonen en inwoners).

Aanpak onderzoek

Op basis van documentanalyse (o.a. de raadsrapportages) is een evaluatie gedaan naar het verloop van de uitvoering van het beleid in de afgelopen beleidsperiode. In aanvulling hierop zijn interviews gehouden met tien sleutelpersonen die betrokken zijn bij de uitvoering van het beleid (zie bijlage 1). Hiermee is inzicht verkregen in sterke en verbeterpunten van het gevoerde beleid en wensen en behoeften op de thema's van het sociale beleidskader.

In aanvulling hierop is een digitaal panelonderzoek gedaan onder 530 inwoners van Leusden. Signalen, wensen en behoeften zijn opgehaald op het terrein van welzijn en vitaliteit. Tot slot is een analyse gedaan op de beschikbare cijfers over gezondheid en welzijn van de inwoners.

Opzet rapportage

Het eerste hoofdstuk bevat de evaluatie van het gevoerde beleid en de sterke en verbeterpunten daarin. De verschillende thema's, zoals vermeld in het beleidskader 'Focus en Transparantie', komen hierin aan de orde. De analyse van de cijfers over gezondheid en welzijn van de inwoners en het onderzoek onder het digitaal inwonerspanel worden in aparte hoofdstukken beschreven.

2. Wensen en behoeften inwoners

In totaal 530 inwoners van Leusden hebben meegedaan aan het digitale vragenlijst onderzoek. Dit onderzoek was deels uitgezet onder het inwonerspanel van de GGD en deels is de link van de vragenlijst open verspreid in Leusden. Van de respondenten heeft 37% (200 respondenten) zich als nieuw panellid aangemeld. Hiervan hebben we de achtergrondkenmerken. Dit zijn iets meer vrouwen dan mannen (59% versus 41%). Van deze nieuwe panelliden heeft 12% een laag opleidingsniveau, 26% midden en 57% was hoog opgeleid.

2.1 Mening over wonen in Leusden algemeen

Op de vraag wat men fijn vindt aan het wonen in Leusden, werd het vaakst genoemd de groene omgeving (80%), gevolgd door de woning (70%) en de buurt (62%). De voorzieningen (sport, zorg, cultuur) en de mensen die er wonen werden door respectievelijk 37% en 34% van de respondenten aangegeven. Aanvullend werden nog genoemd: de centrale ligging, het dorpse karakter, het vlakbij een grote stad wonen, het winkelaanbod en de nabijheid van medische voorzieningen.

Op de vraag waarom men mensen zou aanraden om in Leusden te gaan wonen, werd vaak genoemd de mooie omgeving, groen, centrale ligging, dicht bij grote stad, dorps karakter, leuke mensen/sfeer, voldoende voorzieningen, of zoals een respondent verwoordt 'goede faciliteiten, prettige leefomgeving en heerlijk dorp om te wonen en te recreëren'. Enkele respondenten gaven aan dat ze mensen **niet** zouden aanraden in Leusden te gaan wonen. Sommigen geven aan omdat ze niet willen dat er meer mensen komen wonen en het groter zou worden en het dan te druk en te vol wordt. Anderen voelen zich niet thuis omdat ze geen aansluiting hebben of de mensen niet vriendelijk vinden. En enkelen geven aan dat de woningen hier te duur zijn.

Zich thuis voelen

De ruime meerderheid van de respondenten voelt zich thuis in Leusden (84%). Als toelichting werd gegeven: dat men er al heel lang woont en geworteld is met familie en vrienden dichtbij, 'Ik er ben opgegroeid en het echt als thuis voelt' 'Ik hier al bijna 38 jaar met veel plezier woon' rust en veiligheid 'rust ruimte prettige buurt' 'Rustige, veilige, gezellige sfeer' gezelligheid en fijne sociale contacten 'ik kan het goed vinden met de buurtbewoners' 'Ik iedereen ken, omdat we voor elkaar klaar staan en elkaar helpen' 'Ik mij op m'n gemak voel in Leusden. Mensen aardig zijn voor elkaar' Leusden is net groot genoeg om niet dorps te zijn. Geen ons kent ons gevoel, maar wel kleinschalig'.

De mensen die aangaven zich niet thuis te voelen in Leusden (8%) gaven het vaakst als reden aan weinig contacten in de buurt 'Ik nog na 25 jaar wonen niet "eigen" ben met mijn buurtgenoten. We groeten elkaar nog steeds niet' 'Het is erg saai totaal geen contact mogelijk' Er is veel te weinig te doen. Geen gezellig centrum. Bevolking dat langs elkaar heen leeft.' Weinig saamhorigheid in de buurt, geen 'speelbuurtje'/ fijne plek voor de kinderen'. Ook werden enkele keren de woning en overlast (geur, lawaai, rommel) genoemd. 'De woning in slechte staat bevind veel schimmel scheuren in de muren en slecht etc' 'Het stinkt regelmatig naar koeien diarree!!'

2.2 Sociale steun in de buurt

De ruime meerderheid van de respondenten (85%) geeft aan bij iemand in de buurt terecht te kunnen als men hulp nodig heeft, 7% antwoordt 'nee' en 9% heeft geen mening hierover. Op de vraag of men vindt dat mensen in de buurt elkaar beter zouden moeten kennen en elkaar zo nodig meer zouden moeten helpen, antwoordt 43% 'ja', 35% 'nee' en 21% heeft hier geen mening over.

Toelichting ja-zeggERS

Enerzijds geven de ja-zeggERS in de toelichting aan **waarom ze het zo belangrijk vinden** dat men elkaar beter moet kennen en helpen. Bijvoorbeeld *'om eenzaamheid te voorkomen, er is nog veel stil leed'*. Daarnaast verlaagt elkaar kennen de drempel om hulp te vragen en is men beter op de hoogte of ergens hulp nodig is. Hulp geven kan ook voldoening geven. *'De drempel dan lager is om hulp te vragen en je weet misschien eerder of er ergens hulp nodig is' Het dan gemakkelijker is om hulp te vragen en aan te bieden' 'Ja, je altijd op wat voor een moment een ander nodig kan hebben. Het geven kan daarnaast voldoening geven'*. Ook wordt vaak aangegeven, dat het handig is om mensen dichtbij te kennen en zo nodig te helpen. *'Beter een goede buur dan een verre vriend'*. *'Ouderwets nabuurschap is zeer gewenst, dat geeft een veilig en geruststellend gevoel' 'het zoveel potentie heeft, je bent al dicht bij elkaar fysiek dus je kan elkaar versterken'*.

Anderzijds geven ja-zeggERS in de toelichting aan dat ze **niet tevreden** zijn met de huidige situatie in hun buurt of wijk. Bijvoorbeeld dat in de huidige situatie mensen teveel langs elkaar heen leven. *'mensen zijn erg op zichzelf ondanks meerdere pogingen om dit te veranderen' 'men leeft erg langs elkaar heen'*. Ook gaf iemand aan dat men een centrale ontmoetingsplek mist. *'Ik zie dat er mensen vereenzamen en omdat ik niet gezond meer ben kan ik dit zelf niet oplossen. wij missen een centrale ontmoetingsplek'*

Uit een aantal reacties blijkt verder dat de coronaperiode een negatief effect heeft gehad op de onderlinge contacten in de buurt.

Toelichting nee-zeggERS

Het overgrote deel van de nee-zeggERS geeft als toelichting dat ze **al tevreden** zijn over de sociale contacten en het elkaar helpen in hun buurt. *'Ik ken de mensen in de buurt en we helpen elkaar wanneer nodig.' 'Iedereen kent elkaar. Als er een probleem is, staan er drie mensen met eten op de stoep en word ik overspoeld met aanbiedingen van hulp en omgekeerd'*. Ook Whatsapp en Facebook worden als handig contact beschouwd. *'We hebben een buurtapp waar je alles kan delen'*.

Enkele respondenten geven aan **geen behoefte** te hebben aan elkaar kennen en elkaar zo nodig te helpen in de buurt. *'Ik ben gesteld op mijn privacy.'* Daarnaast wordt een aantal keren genoemd dat elkaar kennen en zo-nodig helpen **vrijwillig** moet zijn en niet een verplichtend karakter moet hebben. *'buren en/of straatgenoten moeten niet door de overheid gedwongen worden om oppas of mantelzorger te worden' 'Je dit niet kunt afdwingen. Wanneer mensen elkaar kennen, helpen ze elkaar al waar nodig' 'Ik zelf bepaal wie ik wel en niet ken' Dit natuurlijk moet groeien. Elke dwang/druk is onwenselijk'*.

2.3 Activiteiten en mogelijkheden om elkaar te ontmoeten

De meerderheid van de respondenten (62%) vindt dat er voldoende activiteiten en mogelijkheden zijn in Leusden om elkaar te ontmoeten en leuke dingen te doen. 14% is het hiermee oneens en de overige respondenten hebben er geen mening over. De respondenten die vinden dat er onvoldoende activiteiten of ontmoetings-mogelijkheden zijn geven daarbij soms aan dat ze het **niet weten** of **kennen**. 'Ik heb ze niet gezien' 'Lokale festiviteiten zijn er niet'. Een paar keer wordt **geld** genoemd als belemmering. 'Alles geld kost', 'Er weinig dingen zijn die geen geld kosten' 'We missen een zaal met 'verenigingstarieven'. Ook vindt men het soms **te weinig laagdrempelig**, en wordt een paar keer genoemd om iets **meer in de wijken** te organiseren. 'Mag iets meer in wijkgebouwen plaatsvinden' 'vind dit per buurt veel verschillen. 'Ik vind dat er meer in de wijken of eigen straat georganiseerd mag worden om meer binding te krijgen. Maar het probleem is wie organiseert iets...'

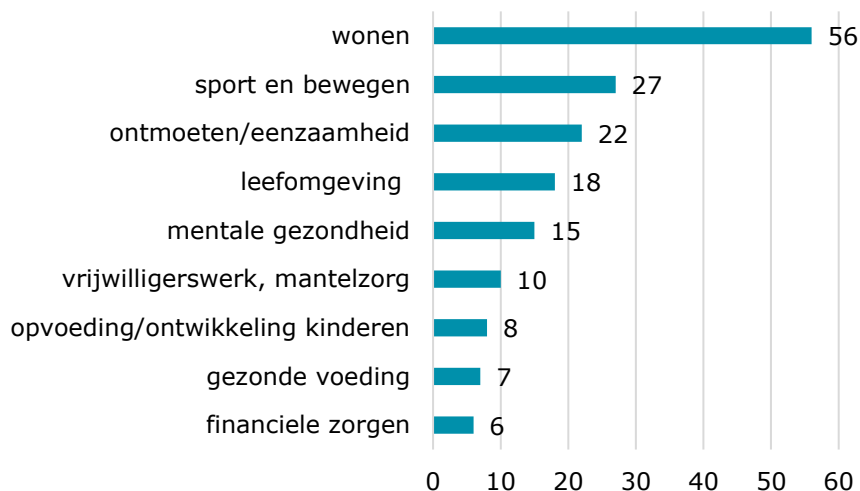
Eenzijds worden **specifieke voorzieningen of activiteiten voor ouderen** gemist. 'Er zijn weinig activiteiten voor 50 plus. Bijvoorbeeld fiets of wandel club.' 'Er voor bepaalde ouderen wat meer zou kunnen'. 'Er is geen ontmoetingsplaats voor ouderen'. 'Voor ouderen en in buurten is er weinig'. Anderzijds worden **activiteiten voor jonge kinderen** en **jonge ouders** en voor **jongeren** gemist. 'Voor jonge en jonge gezinnen moet je meer naar Amersfoort.' 'Voor jongeren 15 tot 25 weinig te beleven is. Ook meer leuke buitenactiviteiten en festivalachtige activiteiten'.

Sommigen vinden de **nadruk teveel op sport** en **te weinig op cultuur**. 'Er weinig is op gebied van cultuur en kunst. Vooral gericht op sport (voetbal, zwemmen etc) 'Cultuur voor jong en oud is er niet of nauwelijks'. Verder worden nog als aandachtspunten genoemd **continuïteit**; niet een cursus voor een paar weken, maar langer en **meer activiteiten overdag** (voor de mensen die 's avonds werken).

De helft van de respondenten (50%) maakt wel eens gebruik van de voorzieningen of activiteiten in Leusden om elkaar te ontmoeten en leuke dingen te doen. De belangrijkste reden om er geen gebruik van te maken is 'geen interesse of tijd' (46%), gevolgd door 'geen geschikt aanbod' (26%). Vervoersproblemen werden door drie respondenten (1%) als belemmerende factor aangegeven.

2.4 Aanbevolen beleidsthema's en suggesties voor beleid

De respondenten is gevraagd op welke thema's de gemeente vooral moet inzetten in hun beleid als het gaat om gezondheid en welzijn. Ze konden daarbij maximaal twee antwoorden aankruisen. Het meest gekozen thema is wonen (bijv. betere doorstroming, woningen voor ouderen of jongeren). Iets meer dan de helft van de respondenten koos dit thema (zie figuur). Op de tweede en derde plaats volgden sport en beweging (27%) en ontmoeten/eenzaamheid (22%).

De respondenten is ook gevraagd om ideeën en suggesties voor de gemeente op de door hen genoemde thema's.

Wonen

Bij wonen werd het meest genoemd als wens/suggestie: '**Meer betaalbare woningen** voor jongeren, starters en ouderen'. Het gaat hierbij zowel om koop- als huurwoningen. Specifiek wordt aangegeven zowel betaalbare (goedkopere), kleinere en starters woningen, maar ook woningen/appartementen voor ouderen in het hogere segment. Dus het gaat om **meer divers bouwen** (voor verschillende doelgroepen), zodat ook doorstroming ontstaat. Andere **specifieke ideeën** met betrekking tot ouderen en vergrijzing die genoemd worden zijn:

- meer woonprojecten voor ouderen met gezamenlijke voorzieningen, (woongemeenschappen, woongroepen of hofjes)
- meer realiseren en stimuleren van projecten dat ouderen zelf met anderen hun eigen woningcluster bouwen. '*Zorgen voor elkaar, wonen met elkaar!!*'
- meer aansluiting op WMO-voorzieningen
- oudere mensen enthousiast maken en actief helpen zoeken naar andere huisvesting om huisvesting voor jongeren vrij te maken
- weer een verzorgingshuis starten
- meer bouwen voor de jongere groepen (20-30 jaar). Dit houdt de gemeente vitaal (meer diversiteit qua leeftijd van de inwoners).

Een andere veelgenoemde suggestie is om **kantoren en leegstaande panden om te bouwen tot woningen**. Daarnaast worden nog genoemd: scheef wonen tegengaan, een strikte eigenaar/bewonersregeling, gemengde wijken en duurzame woningen, stoppen met verkopen aan projectontwikkelaars, maar zelf plannen ontwikkelen, groter eigen woonbestand voor woningstichting. Bij huurwoningen kan beter gelet worden op de verdeling, bijvoorbeeld geen alleenstaanden in eengezinswoningen plaatsen.

Op de vraag wat men *zelf* zou kunnen doen binnen het thema wonen, antwoorden veel respondenten dat ze niet zoveel kunnen doen. Een aantal respondenten (ouderen) geeft aan dat ze zouden verhuizen naar een kleinere seniorenwoning als deze er zou zijn. '*Wij kijken bijna dagelijks om te zien of er betaalbare woningen zijn voor ons en gelijkvloers zodat wij kunnen verhuizen*'. Ook worden dingen genoemd als '*Inwoners moeten woningen niet meer als beleggingsobject zien*' Een halt toeroepen aan *speculerende rijke mensen. Niet verkopen aan dergelijke types.*'

Op het terrein van **leefbaarheid** wordt genoemd: buurtactiviteiten organiseren, vrijwilligerswerk doen, eigen huis en omgeving goed onderhouden, leefomgeving schoon en aantrekkelijk houden. Ook geven verschillende respondenten aan energie te willen besparen en hun eigen huis te willen verduurzamen.

Sport en beweging

Op het terrein van sport en beweging werd het meest genoemd dat mensen vaak niet weten wat er allemaal te doen is. **Meer zichtbaarheid van het aanbod** van verenigingen en activiteiten is welkom. Dit kan bijvoorbeeld via een website of een jaarlijkse folder met daarin alle sporten en verenigingen in Leusden: *'Een website met welke sporten er allemaal te doen zijn zou ik handig vinden, net als in het boekje voor de kids'*. Ook kunnen er meer aankondigingen geplaatst worden in de Leusderkrant over sportmogelijkheden.

Een andere veelgenoemde suggestie is het **organiseren van meer evenementen rondom sport**, zowel met als zonder wedstrijdelement: *'Denk aan bijvoorbeeld marathons of fietstochten'*, *'Meer gezamenlijke sportevenementen organiseren zonder drempel en wedstrijdelement'*. Daarnaast worden ook **informelere suggesties** gedaan, zoals *'Meer wandelen en fietsen in georganiseerde vorm'*, *'Wandel- of fietsclubjes in deze mooie omgeving'* en *'Wandelen per wijk voor jong en oud'*.

Ook wordt meermaals genoemd dat sporten **beter betaalbaar** gemaakt kan worden. Voorbeelden hiervan zijn *'Goedkopere abonnementen aanbieden'*, *'Blijven stimuleren door middel van regelingen voor lage inkomens'* en *'Budget voor inwoners die geen contributie kunnen betalen'*.

Andere **specifieke voorbeelden** met betrekking tot sport en beweging:

- Meer aanbod in het doelgroepen bad voor ouderen
- Buddy systeem waarbij je samen kan sporten
- 'Prikkelarme' dagdelen in de sportschool, waarbij geen muziek wordt gedraaid
- GPS wandelroutes aanbieden
- Wandelnetwerk opstellen
- Buitensportplaatsen realiseren, buitenfitness speeltuin, buiten trimbaan, openbare sportparkjes
- Gratis yoga lessen buiten
- Voetbalveldjes en basketbalveldjes, die ook daadwerkelijk onderhouden worden
- Investeren in speeltuinen, zowel klein en dichtbij huis, als een aantal grote (natuur)speeltuinen
- Gratis openbare tennisbanen aanleggen
- Ondersteunen bij de renovatie van accommodaties, waarbij specifiek wordt genoemd *'De Korf opknappen'* en *'In stand houden van het zwembad'*
- Subsidie voor verenigingen
- Voor oudere inwoners een samenwerkingsverband met een sportschool aangaan die een trainer kan inzetten op een locatie niet te ver van huis of inpandig (wanneer er sprake is van een woonflat)
- Meer sport op scholen, en daarnaast: sport en bewegen op de basisschool anders inrichten, gedoceerd door gecertificeerde bewegingsdocenten en gegeven vanuit het idee dat sporten en bewegen leuk is en voor het belang van gezondheid (in plaats van 'moeten')

Bij het **buiten sporten en bewegen** wordt nog wel een belangrijke **voorwaarde** genoemd: *'Groen en leefomgeving netjes, zodat je veilig en zonder problemen kunt sporten. Denk aan hondenpoep opruimen, bestrating zonder struikelen etc.'*

Op de vraag wat men zelf kan doen op dit thema geven veel respondenten aan dat ze al actief zijn als trainer of vrijwilliger bij een sportclub of -vereniging. Sommigen geven aan dat ze anderen zouden kunnen enthousiasmeren/stimuleren, of dat ze fysieke activiteiten zouden kunnen organiseren: *'Ik zou training/clinics kunnen geven bij de sportclub waar ik speel', 'Misschien een wandelgroep oprichten. Het gebied is zo verschrikkelijk mooi en bosrijk'*. Ook worden dingen genoemd als het creëren van buurtsportmomenten, zoals springkussen dag, of het organiseren van een dag met workshops om laagdrempelig verschillende sporten te kunnen proberen.

Ontmoeten en eenzaamheid

Op het terrein van ontmoeten en eenzaamheid gaven respondenten meerdere keren aan dat ze **meer buurthuizen/inloophuizen, of ontmoetingsmogelijkheden in de buurt** willen. *'Plek in elke wijk waar jong & oud laagdrempelig kan spelen, koffie drinken, krantje lezen etc.'* *'Promoten van gesubsidieerde zaalhuur om ontmoetingen mogelijk te maken tussen ouderen en jongeren', 'meer plekken in de buurt voor ontmoetingen, een plekje waar een biertje of limonade kan drinken met leuke muziek'*. Ook **meer activiteiten** (bijvoorbeeld koffie-thee bijeenkomsten, themamiddagen, (straat)feestjes, wandelclubs) werden vaak genoemd. Dan leert men elkaar kennen, en wordt het laagdrempeliger om bij elkaar langs te gaan. *'Laagdrempelige en vrijblijvende ontmoetingen in bv de bibliotheek.'* Meerdere malen wordt aangegeven dat het van belang is dat het geen eenmalige activiteiten zijn, maar iets bieden dat continuïteit geeft, bijvoorbeeld Hobbyclubs/cursussen die doorlopen, elke week voor onbepaalde tijd.

Daarnaast wordt aangegeven dat er best wel al veel is en gedaan wordt, maar dat er **meer aandacht of publiciteit** aan gegeven kan worden. *'Voor nieuwe bewoners een folder met wat er allemaal te doen is in Leusden. Als nieuwe bewoonster in Leusden moet je nu via via dit horen of overal zoeken op internet.'* Ook wordt genoemd (eenzame) **mensen actief benaderen** om mee te doen of **drempel verlagen** door haal-breng service. *'Meer kenbaarheid geven aan ontmoetingsplekken, vooral voor ouderen, eventueel met haal-breng service'*. Ook **maatjes** organiseren wordt genoemd. En **een site voor vraag en aanbod** voor hulp of gezelschap. *'Maatjes in Leusden koppelen doormiddel van een app? Of gewoon een app en dat mensen een activiteit kunnen aan maken waarbij mensen kunnen aansluiten. Van verstoppertje voor jongeren tot een wandeling met bejaarden. (Zie ziezo van Humankind)'*. Benadrukt wordt dat men bij eenzaamheid niet alleen aan ouderen moet denken, maar dat het bij alle leeftijden voorkomt. (bijvoorbeeld ook jongeren en alleenstaanden)

Andere suggesties die gedaan worden zijn:

- Speeddates organiseren maar met een bepaald thema en vragen/opdrachten zodat je handvaten hebt en elkaar echt beter leert kennen
- Projecten waarbij oud en jong, arm en rijk samen toewerken naar een bepaald doel.
- Matchmaking voor vriendschap, dus niet liefdes relationeel ingegeven. Een soort Facebook voor de buurt, maar waar je ook echt info krijgt over mensen dus beroep, hobby's en zo. Ik heb nu geen flauw idee wie mijn burens zijn en wat ze doen.
- Wijkagent die de mensen kennen.
- Groepjes van 2 of 4 mensen bij elkaar brengen, geen grote groepen.

Tot slot worden ook zaken genoemd die men **zelf als individu kan doen**, zoals *'vriendelijk zijn en elkaar groeten'* en *'Mensen die alleen wonen rechtstreeks benaderen voor activiteiten of polsen hoe het met iemand gaat'* *Praatjes maken met burens, belangstelling tonen, doorvragen* 'genoemd. Er zijn ook respondenten die al dingen hebben opgezet of als vrijwilliger actief zijn bijvoorbeeld: *'Ik heb al een breiclub opgericht waar eenzame ouderen elke week bijeen komen om te kletsen en te breien voor het Nationaal Ouderenfonds'* *'Ik run op de vrijdag een eet café'*.

Leefomgeving

Op het terrein van leefomgeving worden veel suggesties genoemd rondom het **openbaar groen**. Bijvoorbeeld **goed onderhoud en beheer, en meer groen**. Specifiek worden genoemd *'groen behouden, meer bomen'* *'meer bloemen in openbaar groen, voor uitstraling/kleur en bijen'* *'meer groene daken, maar publieke tuinen'* *Zorgen dat de omgeving groen blijft. Het lijkt alsof er steeds meer bomen worden gekapt en er minder nieuwe bomen voor terug komen'*. Meerdere respondenten geven aan het jammer te vinden dat veel groen verdwijnt door woningbouw.

Ook geven meerder mensen als suggestie om **inwoners meer verantwoordelijk te maken voor de eigen leefomgeving** (buurt/wijk). *'De omgeving niet laten verslonzen. Opnieuw invoeren van de verplichting om de stoep/straat voor je huis ook schoon te houden.'* Daarnaast wordt als suggestie gedaan om **buurtbewoners meer te betrekken bij de inrichting van de leefomgeving** en rekening te houden met eventuele lawaaioverlast door horeca en activiteiten. Een respondent geeft aan overlast te ervaren door sluisverkeer vanuit Stoutenburg (o.a. van motoren en landbouwvoertuigen). Als suggestie wordt hier genoemd om flitsers te plaatsen.

Daarnaast wordt genoemd **meer ontmoetingsplekken** (pleinen, plekken creëren waar mensen kunnen samenkomen, park met bankjes), **meer speelmogelijkheden** voor kinderen en iemand benoemd de **overlast van haardvuur** *'kijk wat mogelijk is met afname open vuren en haarden, vooral bij windstilte'*.

Ook **veiligheid** wordt meerdere keren genoemd, wat betreft verkeer, maar ook huizen controleren op veilige sloten, sociale controle, minder hangjongeren, wijkagent terug, straatverlichting, goed wegdek. Specifiek wordt genoemd : *'Trottoirs in de wijk Hamersveld liggen erg schuin. Voor rolstoelgebruikers is dit nagenoeg niet te doen! Ansfriduslaan, Hoohorstlaan etc..'* en *'Veel meer controle. Veel meer zichtbaarheid van politie, boa, etc.'*

Op de vraag wat men *zelf* kan doen wordt veelal genoemd de eigen omgeving, tuin, stoep netjes houden, en of elkaar er op aanspreken, meehelpen in de straat en tuin vergroenen, milieubewust leven.

Mentale gezondheid

Op het terrein van mentale gezondheid werd meerdere keren het belang genoemd van het **bespreekbaar maken** van dit thema: *'Het leven bestaat niet alleen maar uit pieken. Het wordt tijd dat we stoppen met doen alsof.'* Zo kan er bijvoorbeeld een **themabijeenkomst of een koffieochtend** georganiseerd worden. Op die manier kunnen mensen elkaar laagdrempelig ontmoeten en in contact/gesprek komen met elkaar. Hierbij zou ook aandacht moeten zijn voor de achterliggende determinanten van mentale gezondheid, zoals eenzaamheid, financiële zorgen, bewegen en sport.

Een andere veelgenoemde suggestie is dat er **meer capaciteit** zou moeten komen **voor de GGZ en Jeugdzorg**. Met meer aanbieders worden de wachtlijsten verminderd en kan zorg snel en op maat ingezet worden: *'Wachtlijsten drastisch inkorten. Schandalig dat mensen zo lang moeten wachten tot ze essentiële hulp kunnen krijgen.'*

Als **specifieke voorbeelden** worden nog genoemd: wandelbijeenkomsten onder leiding van een coach, en het organiseren van meer evenementen en gezellige activiteiten. Geprezen wordt het goede werk dat gedaan wordt door de buurtsportcoaches en in de wijkkamers. Dit kan wellicht verder uitgebouwd worden.

Op de vraag wat men *zelf* kan doen op dit thema geven respondenten vaak aan dat het belangrijk is om naar elkaar om te kijken. Blijf aandacht besteden aan elkaar, zorg voor onderling contact en neem dan ook echt de tijd om te luisteren naar elkaar: *'Hou elkaar in de gaten, bied een luisterend oor en maak eens een praatje'*. Ook wordt genoemd dat de inzet van ervaringsdeskundigen een laagdrempelige manier kan zijn om anderen te helpen. Dit zou bovendien een periode naar professionele zorg kunnen overbruggen. Als specifiek voorbeeld wordt ook nog het gebruik van de app HappyWe genoemd; deze app helpt om elke dag naar mooie momenten te zoeken.

Mantelzorg en vrijwilligerswerk

Op het terrein van mantelzorg en vrijwilligerswerk zijn een aantal suggesties gericht op het **beter onder de aandacht brengen van de mogelijkheden**. *'Meer PR over de mogelijkheden op het gebied van vrijwilligerswerk en mantelzorg.'* *'Meer bekendheid geven aan de mogelijkheden voor vrijwilligerswerk'*. Ook **betere ondersteuning van mantelzorgers** wordt genoemd, **mantelzorg ontlasten** en een **vergoeding voor mantelzorg**. Opgeroepen wordt niet te bezuinigen op het faciliteren van vrijwilligerswerk en mantelzorg.

Een respondent geeft aan dat het heel belangrijk is om **'pro-actief/ outreachend'** te zijn bij het bieden van hulp of begeleiding. *'Veel kwetsbare hulpbehoevenden (mensen met zowel fysieke beperkingen, als weinig sociale contacten, geen eigen vervoer en geen toegang tot internet) vragen niet gemakkelijk zelf hulp'*.

Daarnaast noemt een respondent dat het belangrijk is om **beter te signaleren** en inventariseren wie hulp van een mantelzorger kan gebruiken. Ook wordt als suggestie gedaan om *'netwerken vormen van mensen die kunnen helpen (en wie hulp nodig heeft, uitdagen hulp te geven)'* En tot slot wordt aangegeven niet te vergeten om mantelzorgers en vrijwilligers te waarderen (bijvoorbeeld op de Dag van de vrijwilliger).

Opvoeding en ontwikkeling

Op het terrein van opvoeden en ontwikkeling wordt een aantal maal **laagdrempelige cursussen/lezingen, voorlichting maar ook (laagdrempelige) hulp voor ouders** genoemd. Specifiek wordt genoemd het programma 'Boekjes en babbels; (voor dreumesen) om dat in de bibliotheek aan te bieden. Ook wordt een aantal keren **activiteiten voor ouders en kinderen** genoemd, zodat ze elkaar leren kennen, en 'meer speeltuinen' met uitdagend speelmateriaal voor meerdere leeftijdsgroepen. En ondersteuning van de gemeente bij schoolprojecten. Iemand noemt specifiek zwemlessen aanbieden voor alle kinderen, tijdens de schooluren. En iemand noemt specifiek de doelgroep kwetsbare jongeren *'Passende kleinschalige zorg voor kwetsbare jongeren'*.

Een paar respondenten ervaren overlast van kinderen en hebben het over **handhaving**. *'Opvoeden begint ook bij handhaving, er mag best wat harder en doortastend worden opgetreden door politie en handhavers die overigens nooit te zien zijn in de twee winkelcentra's' en 'Ouders van en hun overlast gevende jongeren keihard tot de orde roepen.'*

Gezonde voeding

Op het terrein van gezonde voeding worden de volgende suggesties gedaan:

- Meer voorlichting en promotie van gezonde voeding, voor alle leeftijden, bijvoorbeeld challenges binnen scholen, maar ook in de winkelcentra.
- Gezonde voeding minder duur maken en ongezonde voeding demotiveren.
- Lokale producten stimuleren, bijvoorbeeld een markt voor lokale boeren en biologische producten en dag van streekproducten organiseren. Meer doen om gezond eten voor de lage inkomens betaalbaar te houden, bijvoorbeeld kortingsbonnen voor de minima op groenten en fruit!
- Aandacht voor gezonde voeding bij de voedselbank: daar krijgt men vaak meer snoep dan groente en fruit.
- Lokale horeca aansturen op het aanbieden van een gezondere menukaart.
- Minder fastfoodrestaurants toelaten in de gemeente.
- Gezonde afhaal-/bezorgmogelijkheden stimuleren die ook voor alleenstaanden haalbaar zijn (dus bijvoorbeeld geen minimum bestelwaarde om überhaupt te kunnen bestellen).
- Buurtmoestuinen creëren, eten uit de natuur, meer moestuinen stimuleren.
- Voedsel bos voor inwoners stimuleren (Community Agriculture), bijvoorbeeld samen met lokale boeren oppakken.
- Als gemeente lokale agrarische bedrijven ondersteunen om omslag te maken en organiseren informatie avonden voor inwoners, over het belang van duurzame landbouw, lokale voedselproductie en voedselveiligheid

Op de vraag wat men zelf kan doen op dit thema geven respondenten aan dat ze elkaar kunnen stimuleren en aanmoedigen om gezonder te leven en op je eten te letten. En een goed voorbeeld te zijn door zelf gezond te eten wordt genoemd en zelf groente verbouwen.

Financiële zorgen en armoede

Op het terrein van financiële zorgen en armoede werd een aantal keer genoemd het bieden van **steun, advies en begeleiding** aan mensen die dat nodig hebben. *'Mensen beter helpen om hun problemen op te lossen. Aandacht geven, hun verhaal aanhoren. En deze mensen vertrouwen. De toegankelijkheid van de zorg en ondersteuning wordt specifiek als aandachtspunt genoemd. Daarnaast wordt aangegeven dat je mensen moet helpen voordat de problemen te groot worden. En 'Schuld overnemen zodat mensen niet met allerlei incassobureaus zitten.'* Andere suggesties zijn:

- Mensen ondersteunen met het betalen van de energie rekening
- Oog hebben voor inwoners met een smalle beurs voor financiële ondersteuning in deze tijd van inflatie.
- Voorlichtingen geven over hoe om te gaan met geld. Dit geldt voor zowel jongeren als volwassenen
- Voor de volwassen minima iets meer tegemoetkoming voor sociale activiteiten, sport en bijvoorbeeld bibliotheek

Verder wordt genoemd dat het belangrijk is **aandacht te hebben voor stille armoede** en schaamte hiervoor. Dit maakt dat mensen geen gebruik maken van de beschikbare hulp en ondersteuning.

Op de vraag wat men *zelf* kan doen op dit thema, antwoorden respondenten doneren bijvoorbeeld aan de voedselbank, spullen weggeven, adviezen geven en signaleren, doorverwijzen en erover praten. *'Er zijn voor elkaar om (gratis) advies te geven en te ontvangen'*.

2.5 Aanbod voorzieningen kwetsbare mensen

De respondenten is de volgende stelling voorgelegd: "In Leusden zijn voldoende mogelijkheden/voorzieningen om ervoor te zorgen dat mensen met beperkingen op het terrein van gezondheid en welzijn, zelfstandig en prettig kunnen functioneren."

Iets meer dan een kwart van de respondenten (26%) is het hiermee eens. Ruim een derde van de respondenten (38%) had hier geen mening over, en nog eens 25% antwoordde 'neutraal'. 10% van de respondenten was het oneens met deze stelling. De volgende redenen werden hierbij aangegeven:

- Beperkt openbaar vervoer
- Voorzieningen zijn er wel, maar teveel versnipperd, vooral bij meervoudige problematiek
- Geen woonruimte of te kleine woningen
- Wachtlijsten voor zorg
- Te weinig geschikte speelgelegenheden/sport en spel voor kinderen met een beperking
- Te weinig expertise en aanbod op het terrein van ADHD en autisme voor meisjes vrouwen
- Bestrating niet veilig genoeg
- Er weinig mogelijkheden/bedrijven zijn die open staan voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt of er geen zichtbaarheid waar men naar toe kan gaan.
- Betere communicatie over de mogelijkheden die er zijn.

3. Evaluatie beleid sociaal domein

3.1 Uitgangspunten beleid

De uitgangspunten van het beleid zoals beschreven in het beleidskader sociaal domein 'Focus en Transparantie' zijn dat men behoudt wat goed gaat in Leusden en dat men de bestaande voorzieningen beter wil benutten. Vanuit de visie op positieve gezondheid wil men uitgaan van de eigen kracht van de inwoners en deze zo nodig versterken, bijvoorbeeld door het stimuleren van participatie en een gezonde leefstijl. De basis hierbij is dat inwoners regie nemen over hun leven. In de zorg en ondersteuning wordt uitgegaan van wat iemand wel kan en wordt gekeken wat mogelijk is aan informele steun. Hiervoor is een samenleving nodig die oog heeft voor elkaar en met een sterke basisinfrastructuur. De uitgangspunten zijn: de juiste zorg op de juiste plek, doen wat nodig is, aansluiten bij de leefwereld van de inwoner, de ondersteuning is aanvullend, collectief is voorliggend. Vanuit deze uitgangspunten richt het beleid zich specifiek op zeven thema's: inclusiviteit, eenzaamheid, dementie, jeugd(hulp), arbeidsparticipatie, armoede en verward gedrag.

Op basis van documentanalyse en interviews met betrokkenen uit het veld, worden per thema de sterke en verbeterpunten belicht. Naast de bovengenoemde thema's wordt ook ingegaan op sport en beweging en op de implementatie van het concept positieve gezondheid.

3.2 Inclusiviteit

Ambitie: Leusden is toegankelijk voor iedereen en iedereen doet mee.

Aanpak:

- gebruik en toegankelijkheid van openbare ruimtes, voorzieningen en organisaties in beeld brengen;
- woonbehoeften in beeld brengen en zorgen voor passende woonvormen (levensloopbestendig);
- lokale uitvoeringsagenda opstellen, in samenwerking met inwoners.

Een inclusieve samenleving is een samenleving waarin iedereen optimaal kan deelnemen. Er is een inclusieagenda opgesteld met een concreet uitvoeringsprogramma, in samenwerking met ervaringsdeskundigen. Doelgroepen zijn mensen met een handicap (lichamelijk en/of psychisch), laaggeletterden, en mensen met een LHBTI-achtergrond. Speerpunten van het beleid zijn: openbare ruimte, vervoer, vrije tijd en informatie/communicatie.

Aandachtspunten die uit de documentanalyse naar voren komen zijn:

- Er zijn veel doelgroepgerichte voorzieningen en activiteiten (bijv. disco voor jongeren met een beperking, kleurrijke vrouwen). Dit is wel participatie, maar wel alleen binnen de eigen doelgroep. Hoe draagt dit bij aan inclusie? Hoe bevordert je participatie in de reguliere voorzieningen en activiteiten in Leusden?
- Bij inclusief sporten en bewegen wordt in de stukken alleen iets gezegd over LHBTI. Het zou mooi zijn als hier ook ontmoeting van alle groepen (bijv. laaggeletterden, mensen met mentale problemen) zou kunnen plaatsvinden.

- De LHTBI-groep is nog niet bereikt met zowel het opstellen van de uitvoeringsagenda, als ook in de uitvoering zelf. Goed nagegaan moet worden wat de wensen en behoeften van deze diverse groep zijn.

Uit de gesprekken komen de volgende punten naar voren:

Sterke punten

- De betrokkenheid van de doelgroep. Zo zijn bijvoorbeeld mensen met een fysieke beperking betrokken bij advisering over toegankelijkheid. Ze denken mee, maar zijn ook onderdeel van de schouw van gebouwen en het beoordelen van de toegankelijkheid. Deze ervaringsdeskundigheid is belangrijk.
- De schouwen en de aanpassingen die daarna gerealiseerd zijn, bijvoorbeeld de toegankelijkheid van het gehandicaptentoilet in het Erf van Leusden en het verbeteren van de ondergrond in een parkje zodat mensen er beter kunnen lopen met een rollator of stok.

Aandachtspunten

- Blijven doorgaan met controles op fysieke toegankelijkheid, want er worden toch iedere keer weer fouten gemaakt.
- De werkgroep inclusie is (nog) niet goed van de grond gekomen, omdat er te weinig belangstelling was.
- Mensen met een migratieachtergrond worden nog niet goed bereikt en zijn niet betrokken in de werkgroepen. Dit is belangrijk voor zowel inclusiviteit als toegankelijkheid.
- Ook mensen die leven in armoede en mensen met een beperking worden nog niet goed bereikt met voorzieningen en inclusief beleid. Het zou fijn zijn als meer mensen uit deze groepen meedenken over wat nodig is in (inclusief) beleid.
- De woonbehoefte van ouderen in kaart brengen. Er is een tekort aan ouderenwoningen en er is weinig doorstroming. Hier wordt een werkgroep voor opgericht.
- Er is geen goed openbaar vervoer voor ouderen om in de buurt of rondom Leusden te reizen. Dit kan de eenzaamheid verhogen als mensen niet 'ergens' kunnen komen. De regiotaxi gaat verdwijnen. Het automaatje is wel een succes, maar het draait volledig op vrijwilligers. Dit vormt een risico voor de continuïteit.

3.3 Arbeidsparticipatie

Ambitie: versterken van de arbeidsparticipatie.

Aanpak:

- meer samenwerking met het lokale bedrijfsleven (vanuit het Samenlevingsakkoord Leusden Werkt Samen);
- versterken van de regionale arbeidsmarkt;
- begeleiding op maat voor mensen die nog niet klaar zijn voor werk;
- zelfredzaamheid en participatie stimuleren van mensen die lange tijd niet kunnen werken;
- specifiek beleid gericht op statushouders;
- sluitende samenwerking tussen de Sociale Dienst, NVA en Lariks, voor passende integrale ondersteuning.

Uit de documentanalyse komt naar voren dat het gebruik van loonkostensubsidie (om mensen met een beperking in dienst te nemen) is toegenomen. Daarnaast is een regionaal mobiliteitsteam opgezet met als doel voorkomen dat mensen werkloos worden, of dit zo kort mogelijk te laten duren. Gestart is met de voorbereiding van de nieuwe wet Inburgering. Het blijft een uitdaging om vraag en aanbod goed te koppelen en duurzame matches maken. De communicatiestrategie gaat hereikt worden om werkgevers en werknemers beter te bedienen. Er zijn intussen verschillende producten, zoals een vacature app, VR-brillen en filmpjes.

Uit gesprekken rondom dit onderwerp komen de volgende punten naar voren:

Sterke punten

- De samenwerking in het Werkgevers servicepunt Leusden, met de werkgevers en het UWV is goed van de grond gekomen. De werkwijze met de ambassadeurs maakt dat er mooie matches gemaakt worden.
- Elkaar regelmatig ontmoeten en de pitches van de accounthouders werken positief.
- Ondanks dat we te maken hebben met mensen met andere cultuur en laaggeletterdheid zijn er toch mooie matches.
- We kijken bij de matches breed naar de persoon, talenten en vaardigheden. Het CV (bijvoorbeeld opleiding) doet er minder toe.

Aandachtspunten

- Flexibelere vormen ontwikkelen om de matches te maken. Nu is het teveel gebonden aan elkaar periodiek ontmoeten.
- Culturaspecten die meespelen worden niet altijd goed onderkend.
- Er wordt nog onvoldoende gebruik gemaakt van het hulpaanbod dat mensen krijgen als de ww afloopt.
- Hoe kun je mensen ondersteunen zonder betuttelend te zijn?
- Het taboe op werkloosheid doorbreken en bespreekbaar maken. Werkloos maakt eenzaam en werkloos worden is mentaal zwaar.
- Verbetering van de zichtbaarheid en promoten van de samenwerking van het UWV met nog meer bedrijven.

Overige wensen en behoeften

- Dit concept (matching en samenwerking met werkgevers) verder uitbouwen en werken aan de duurzame relatie met bedrijven.
- Waakzaam blijven op de veranderingen in de maatschappij. Nu is er een personeelstekort, maar komt er een crisis, dan heb je elkaar ook nodig.
- Zorgen voor een blijvende gezamenlijke verantwoordelijkheid met de gemeente. Ervoor waken dat het niet op één persoon hangt.
- Er komt een nieuwe uitdaging met de nieuwe wet Inburgering, waarbij statushouders tussentijds stage moeten gaan lopen voordat het inburgeringstraject klaar is.

3.4 Armoede

Ambitie: beperken van (verborgen) armoede.

Aanpak:

- inzet op meer bekendheid van mogelijkheden voor financiële ondersteuning en laagdrempeligheid, zodat meer mensen die dat nodig hebben bereikt worden;
- versterking van de signalering van armoede door bewoners zelf en professionals;
- monitoren van de behoefte en zo nodig aanpassen van het aanbod van ondersteuning of regelingen;
- schuldenaanpak verbeteren en preventie (bijvoorbeeld via voorlichting aan jongeren).

Uit de documentanalyse komt naar voren dat door corona de gemeente beter zichtbaar is geworden als partner voor financiële hulp, vooral bij zzp-ers. Ook het kindpakket is goed gebruikt, ook door mensen die eerder nog niet in beeld waren bij de gemeente. Het geldloket werd de afgelopen twee jaar duidelijk vaker benaderd en er was een duidelijke stijging in het gebruik van bijzondere bijstand. Mogelijk speelt hier een corona-effect. Het beroep op schuldhelpverlening is stabiel gebleven.

Uit de gesprekken komen de volgende punten naar voren:

Sterke punten

- De preventieve aanpak die wordt gehanteerd met de vier stappen: informeren/voorlichten (o.a. met sleutelpersonen in de wijk), adviseren, vroeg signaleren (o.a. via partners, bijvoorbeeld woningbouwverenigingen, zorgverzekering, energieleveranciers) en nazorg.
- De korte lijn met Lariks en dat ze in het Huis van Leusden zitten.
- De fondsen die er in Leusden zijn en goed samenwerken.
- Er wordt goed gewerkt met een stress sensitieve aanpak.

'Stress sensitief werken is prima maar meer aan preventie werken is juist stress sensitief'

Aandachtspunten

- Er is nog veel verborgen armoede, we krijgen nog te weinig signalen, er is een taboe om erover te spreken. Er is meer aandacht nodig om het taboe op armoede te doorbreken. Bijvoorbeeld via een mediacampagne? Herkenningsverhalen in de kranten?
- Meer richten op de risicogroep jongeren en ook aandacht voor mensen met een migratieachtergrond want die worden nu slecht bereikt.
- Werken met getrainde ervaringsdeskundigen in het team en de doelgroep meer betrekken; zij weten het beste wat wel of niet nodig is en werkt.
- Meer doen met de inwoners/sleutelpersonen/netwerken in de buurten.

Overige wensen en behoeften

- Mensen eerder in beeld krijgen (bijvoorbeeld als ze net werkloos zijn geworden, via het UWV).
- Meer doen aan preventie (bijvoorbeeld in een eerder stadium ondersteuning bieden in budgetbeheer als ze net werkloos zijn). Hiermee wordt voorkomen dat zwaardere, duurdere trajecten ingezet moeten worden.
- Mensen die langdurig in armoede leven, helpen eruit te komen (bijvoorbeeld met behulp van het granietenbestand van het UWV).

3.5 Eenzaamheid

Ambitie: terugdringen van eenzaamheid (samenlevingsakkoord Samen Sterk).

Aanpak:

- vergroten van het signalerende vermogen op het gebied van eenzaamheid en daardoor meer verwijzingen naar een passende (maatwerk)aanpak;
- faciliteren van ontmoeting via organisaties en initiatieven;
- stimuleren van het pakken van eigen regie door naar vindplaatsen te gaan.

Uit de documentanalyse komt naar voren dat door de coronaperiode eenzaamheid beter bespreekbaar is geworden en meer geaccepteerd. De samenleving lijkt zich bewuster om meer naar de ander om te kijken en in gesprek te gaan. Dagelijkse structuur en dagbesteding zijn heel belangrijk in het tegengaan van eenzaamheid. Daarnaast is een actieve benadering van mensen het meest effectief. Mensen vragen niet snel zelf om hulp. Goede signalering is dus van belang. Wijken en wijkverenigingen kunnen een belangrijke rol spelen in de bevordering van de sociale cohesie en ontmoeting in de wijk.

Uit de gesprekken komen de volgende punten naar voren:

Sterke punten

- In Achterveld wordt het buurthuis, de sociale huiskamer goed bezocht. Er zijn activiteiten en er is een goede samenwerking vanuit Samen Sterk en het Loket van Lariks. Ook wordt hier gewerkt aan aanbod voor speciale groepen, zoals mensen met een beperking.
- De Bron wordt ook steeds beter bezocht (ook steeds meer door statushouders), mogelijk doordat er goed doorverwezen wordt en goede PR.
- De bezoekers van de Bron gaan steeds meer helpen met activiteiten daar en er wordt met de bezoekers overlegd waar ze blij van worden. Er ontstaat ook samenredzaamheid vanuit de Bron. Een voorbeeld is dat mensen elkaar ophalen voor activiteiten en bezoekers zich ontwikkelen tot vrijwilliger.
- De samenwerking met Lariks, Welzijn en de gemeente is goed, er zijn korte lijnen.
- Als gevolg van de coronaperiode zijn eenzaamheid en armoede beter bespreekbaar.

Aandachtspunten

- Betere implementatie en uitwerking van het landelijke programma 'Een tegen eenzaamheid'. Dit programma ondersteunt gemeenten en werkt aan de hand van vijf pijlers om zo op een brede manier te werken aan het voorkomen en bestrijden van eenzaamheid. Leusden is hier officieel bij aangesloten. Echter het programma is nog niet uitgewerkt in een lokale aanpak, samen met de relevante uitvoerende partijen. Dit komt mede doordat, vanwege Corona, de netwerkbijeenkomst niet doorging. Van belang is om dit alsnog op te pakken.
- Zorg dat de nauwe samenwerking en korte lijnen tussen organisaties blijven ('behoud het goede').
- Er is goede ondersteuning van de opvang van mensen met beginnende dementie, maar onduidelijk wat er mogelijk is en hoe te handelen bij achteruitgang.
- De inwoners die vanuit elders in de sociale woningbouw in Achterveld komen wonen, hebben vaak nog geen sociale binding en zijn lastig te bereiken.

- Verbetering van het bereiken en betrekken van mensen met een GGZ-achtergrond, in de sociale huiskamers en de buurthuizen. Deze mensen zouden ook vanuit een zorginstelling of organisatie kunnen worden doorverwezen. Voordeel is dat deze mensen dan ook weer meer meedoen in de wijk.
- De financiering van de huur van de sociale huiskamer (Achterveld) is nog niet geborgd. Hier is financiële ondersteuning voor nodig.
- Het project 'straat contactpersoon' werkt niet goed, o.a. omdat er geen coördinator is, en er is ook geen borging. Het is moeilijk om mensen te vinden die straat contactpersoon willen zijn. Mensen willen zich vaak niet officieel binden voor zo'n functie, maar willen wel adhoc burens helpen. Informele steun is in het licht van de toekomst (met o.a. de vergrijzing) wel belangrijk. Van belang is het om ook te kijken naar andere manieren om ondersteuning in de buurt te creëren.

'We werken niet alleen aan zelfredzaamheid maar ook samenredzaamheid'

Overige wensen en behoeften

- Een betere samenwerking met de woningstichting, met de buurt en bewoners initiatieven (Achterveld).
- Woningen voor senioren om de doorstroming uit de grotere huizen (geschikt voor gezinnen) te bevorderen.

'Bouwen, bouwen maar dan wel zo dat het sociale cohesie en ontmoeting bevordert en eenzaamheid voorkomt'

3.6 Dementie

Ambitie: Leusden is een dementievriendelijke samenleving.

Aanpak:

- vergroten van kennis gericht op herkennen en vroegtijdig signaleren, door lokale ondernemers, inwoners en professionele krachten;
- begeleiding op maat, door inzet op formele en informele ondersteuning, respijtzorg en ondersteuning aan mantelzorgers;
- inzetten op een veilige en kwalitatieve woonomgeving voor dementerenden door voorlichting, domotica en andere praktische ondersteuning.

Uit de documentanalyse komt naar voren dat het Lokaal plan 'Goed leven met dementie 2020-2022', in de uitvoering enige vertraging heeft opgelopen door corona. De gemeente heeft inmiddels wel het keurmerk 'Dementievriendelijk Leusden' ontvangen van Alzheimer Nederland. Het project 'In voor mantelzorg' is gestart, waarin veel aandacht is voor de behoeften van mantelzorgers en inzet van mantelzorgers. Kortere lijnen zijn ontstaan met eerstelijnszorg. Op verschillende momenten worden cliënttevredenheidsonderzoeken gedaan door zorgaanbieders, of vanuit de gemeente.

Uit de gesprekken kwamen de volgende punten naar voren:

Sterke punten

- Dementie is binnen de gemeente goed op de agenda gezet.
- Er zijn voldoende goede voorzieningen voor mensen met dementie.
- Er is een helder plan van aanpak en een werkgroep met verschillende relevante partijen, waarbij de beschikbare kennis over dementie goed wordt benut.
- Er wordt goed gewerkt aan PR over de bekendheid van dementie, bijv. via een wekelijks verhaal in de lokale krant ('de vele gezichten van dementie').
- Er is goede samenwerking binnen de keten (gemeente-overstijgend) en binnen de gemeente zijn er korte lijntjes tussen de verschillende betrokkenen in de zorg rondom de cliënten (bijv. casemanagers en huisartsen).

Aandachtspunten

- Verbreding van de aandacht voor dementie naar de andere beleidsterreinen binnen de gemeente. (*'Zit dementie vriendelijk beleid voldoende in alle haarvaten van de gemeente?'*). Gezien de verwachte toename van het aantal ouderen en dementerenden is het belangrijk oog te hebben voor deze doelgroepen op meerdere beleidsterreinen binnen de gemeente (denk bijvoorbeeld ook aan zaken als woningbouw en ruimtelijke ordening).
- Naast aandacht voor goede voorliggende voorzieningen (basis), is het van belang om voldoende aandacht te blijven behouden voor voorzieningen voor meer gespecialiseerde zorg en begeleiding. Bij dementie is er vaak sprake van veranderende omstandigheden met betrekking tot benodigde zorg en ondersteuning. Daar moet goed en snel op ingespeeld kunnen worden. Er moet voldoende aanbod zijn op voorliggende voorzieningen, maar als mensen daar niet meer in vallen (vanwege andere fase dementie), moet er voldoende ruimte en aanbod zijn in gespecialiseerde zorg. Samenwerking met zorgkantoren WLZ is hierbij van belang.
- Breder implementatie van de trainingen over omgaan met dementie in de samenleving. Niet alleen binnen de gemeentelijke organisatie, maar ook daarbuiten (denk aan winkelmedewerkers).
- Aandacht voor respijtzorg 's nachts. Hieraan is een tekort en het is lastiger om daar vrijwilligers voor te vinden. Het zou mooi zijn als er opvang (en bedden) gerealiseerd kunnen worden bij de dagbesteding (daar zijn de cliënten al wat vertrouwd mee).
- Van belang is om qua financiering vanuit WMO en WLZ gezamenlijk te kijken naar hoe mensen met dementie zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen en functioneren en welk beleid daar het beste bij past.
- Niet teveel aparte voorzieningen of activiteiten voor mensen met dementie, maar het is ook mooi als dementerenden mee kunnen doen met activiteiten/voorzieningen voor een bredere groep inwoners.
- Aandacht voor de continuïteit van waardevolle voorzieningen (zoals het Maatjesproject) bij de overgang van Lariks naar Welzin.
- Aandacht voor specifieke wensen en behoeften van mensen met een migratieachtergrond (ook al is deze groep in Leusden klein).

3.7 Verward gedrag

Ambitie: 'Goed omgaan met mensen met verward gedrag'.

Aanpak:

- Een sluitende aanpak voor preventie, met vroegsignalering, passende zorg en ondersteuning.
- (Ervaren) overlast bij afwijkend gedrag voor de samenleving beperken (zonodig door opschalen naar strafmaatregelen).
- Handvatten bieden voor inwoners om te weten hoe ze moeten handelen bij een persoon met verward gedrag en inwoners stimuleren om 'om te zien naar elkaar' via een bewustwordingscampagne.

Uit de documentanalyse komt naar voren dat er door de coronaperiode een toename van casussen is, met veel complexe problematiek. Ook konden, vanwege corona, minder activiteiten met burgers en externe partners (gericht op kwetsbare groepen met GGZ-problematiek) plaatsvinden. Bij het bepalen van de opzet van een sluitende aanpak worden ervaringsdeskundigen ingezet in plaats van de cliënt zelf, zoals aanvankelijk de bedoeling was. Verder is extra geld ingezet voor het maatjesproject (voor inwoners met GGZ-problematiek).

Uit de gesprekken komen de volgende punten naar voren:

Sterke punten

- Er zijn goed ingerichte processen bij overlast, samen met buurtbemiddeling en in geval van erger met het team maatschappelijke onrust (MOT).
- Er is een goed werkend convenant met de GGD rondom verwarde personen.
- Er is een noodwoning, waar mensen met een tijdelijk woonprobleem (bijvoorbeeld door een scheiding) een half jaar lang een kamer kunnen bewonen.
- Het signaleren en doorgeven van probleemsituaties door aannemers en onderhoud en schoonmaak. Er volgt dan actie vanuit sociaal beheer.
- Sociaal beheer monitort betalingsachterstanden, gaat op huisbezoek en kijkt naar de achterliggende situatie en de context en zoekt naar oplossingen.
- Er is een korte lijn met Lariks.
- Doorstroming van woningen wordt bevorderd o.a. via verkoopgarant en verschillende varianten in woningen.

Aandachtspunten

- Ontwikkelen van sociale community concepten waarbij er een mix is van bewoners met een soort zorg/sociale cohesie rol en bewoners in een zwakkere situatie (zoals in Leidse Rijn).
- Meer mogelijkheden/afspraken om snel een vorm van zorg in te schakelen als een situatie die stabiel was bij van mensen met een GGZ-achtergrond verandert in een minder stabiele situatie.
- Beter op maat woningen toewijzen (o.a. om teveel clustering van kwetsbare bewoners te voorkomen). Knelpunt hierbij is de beschikbaarheid van woningen en personeel.
- Eenzaamheid is lastig te signaleren, verzamelgedrag of vervuiling wordt wel gesignaleerd en kan een samenhang hebben met eenzaamheid. De vraag is hoever de taak van de woningbouwstichting moet gaan in de signalering van eenzaamheid.

Overige wensen en behoeften

- Ontwikkelen van nieuwe, andere woonconcepten, met meer woningen voor ouderen en starters en waarbij (GGZ, dementie) zorg dichtbij op de achtergrond beschikbaar is.

3.8. Jeugd(hulp)

Ambitie: versterken van de voorliggende voorzieningen voor jeugdigen.

Aanpak:

- voldoende toegankelijke basisvoorzieningen in onderwijs, sport, cultuur en ontmoeting (o.a. via grotere inzet op jeugd -en jongerenwerk);
- betere samenwerking op vindplekken (scholen, kinderopvang en consultatiebureau);
- inzetten op een netwerkstructuur (bevorderen van de onderlinge ondersteuning van ouders bij de opvoeding van de kinderen);
- binnen algemene voorzieningen meer ruimte voor individuele hulpvragen;
- verbetering van de samenwerking en afstemming tussen de verschillende algemene voorzieningen: sluitend netwerk rond preventie, onderwijs en ondersteuning;
- in toegang tot zorg en ondersteuningstrajecten sturen op veerkracht en normaliseren;
- kostenbesparing o.a. door meer kostenbewustzijn, betere afstemming en samenwerking en datagestuurd werken (analyse van dubbele en gestapelde zorg);
- gemeente voert regie op het proces van inzet door zorgverleners van de ingekochte zorg (ook met betrekking tot het tijdig afschalen van zorg).

Uit de documentanalyse komt naar voren dat er een goede basis aan voorzieningen ligt. Daarnaast is er meer samenwerking tussen vrijwilligersprojecten van ondersteuning op maat en is de samenwerking verbeterd tussen organisaties voor noodopvang van kwetsbare jeugd en de acute huisartsen- en GGZ-zorg.

Het convenant jeugdhulp in het onderwijs is aangepast (de leeftijdsrange is verbreed) en daarin heeft Lariks een centrale rol. Er is een integraal inloopsprekkuur gecreëerd voor ouders en leerkrachten op alle basisscholen in Leusden. Afspraken zijn gemaakt over aansluiting van de GGD en Lariks op de interne zorgstructuur van het basisonderwijs. Daarnaast is een triage opgezet vanuit Lariks (heeft poortwachtersfunctie en is aanspreekpunt van ouders en school) en is er een integraal overleg opgestart tussen Lariks, GGD en de POH's.

De POH's JGGZ worden als zeer waardevol ervaren en een groot deel van de jeugd wordt door deze POH's begeleid en niet doorverwezen naar specialistische hulp.

Bij Lariks wordt steeds meer een beweging naar voor gemaakt (van zwaardere zorg naar lichtere zorg). Er wordt in de uitvoering gewerkt volgens het principe 'welzijn nieuwe stijl': meer faciliteren en ondersteunen in plaats van uitvoeren, en nog meer inzetten op de eigen kracht van inwoners. Ook de poortwachtersfunctie wordt versterkt.

Uit de gesprekken komen de volgende punten naar voren:

Sterke punten

Vanuit onderwijs

- Nieuw begin samen met ambtenaren en teamleiders, onderwijs en jeugdhulp, om dezelfde definities te gebruiken en dezelfde taal te spreken met het kind als uitgangspunt.
- De samenwerking van onderwijs met Lariks jeugdhulp.

Vanuit humanitas, project home-start

- Het project werkt preventief, het maakt de situatie thuis weer behapbaar en het voorkomt ergere situaties in het gezin. De vrijwilligers zijn geen hulpverlener, maar ondersteunen en verbeteren de balans tussen draagkracht en draaglast in een gezin.
- Het zelfvertrouwen van moeders wordt versterkt. De normale 'moeder-dingen' doen. Leren wat emotionele beschikbaarheid is, empowerment.
- Het werken met vrijwilligers zorgt ervoor dat je meer kan doen dan alleen adviseren, maar ook tijd en ruimte hebt om te helpen met praktische zaken, en ouders zo over een drempel kan helpen (bijvoorbeeld door mee te gaan naar de bibliotheek, helpen inschrijven voor opleiding, een paar keer meegaan naar het mamacafé).

"We ontsluiten de paadjes"

- De vrijwilliger blijft een jaar ondersteunen, praktische steun, empoweren, moeder-dingen leren, etc.
- De opleiding en ondersteuning die vrijwilligers krijgen, levert ze ook wat op en geeft hen voldoening.

Aandachtspunten

Vanuit onderwijs

- Meer handelen vanuit de visie: 'wat heeft een kind nodig om veilig en positief op te groeien?'. Bijvoorbeeld: soms ontstaat een hiaat in de ondersteuning van kinderen, omdat kinderen (doordat ze ouder worden) niet meer goed voldoen aan criteria van projecten, zoals voorschoolse taal ondersteuningsgroepen of in de overgang naar de brugklas.
- Vanuit de verschillende organisaties/professionals dezelfde boodschap naar de ouders, dus uitgaan van één zelfde visie met als uitgangspunt het kind en zijn context en niet de professional.
- Echt integrale werkwijzen rond het kind, dezelfde taal spreken en naar handelen, in het brede spectrum van alle organisaties die met jeugd te maken hebben, dus zowel vanuit onderwijs, sport, cultuur, als in de jeugdhulp. Hierbij is een goede samenwerking tussen alle organisaties van belang.
- Meer kinderen zijn niet zindelijk en meer ouders zijn handelingsverlegen (onzeker in de opvoeding) geworden in en na de coronaperiode.
- Verbinding van school met andere voorliggende voorzieningen en basisinfrastructuur rondom sport, cultuur en vrije tijd. Hierin worden al stappen in de goede richting gemaakt, maar dit vergt blijvende aandacht.

'Denk en handel vanuit visie'

Vanuit humanitas (home-start)

- Jaarlijkse onzekerheid rondom de basisfinanciering van home-start.
- Potentieel aan vrijwilligers beter vinden en benutten, via betere website en PR.
- Vrijwilligers aantrekken via de participatiewet.

Overige wensen en behoeften

Vanuit onderwijs

- Aandacht voor de gelaagdheid in preventie, wat heeft ieder kind nodig (onderwijs, burgerschap, samenleven), wat is selectief nodig en wat heeft een individueel kind nodig. Ook op het niveau van de professionals van curatie naar preventie, van probleem naar normaliseren.

Vanuit humanitas

- Aandacht voor het aanleren van basisvaardigheden voor ouders. Hier zou al op de middelbare scholen mee begonnen moeten worden (bijvoorbeeld leren reflecteren op eigen gedrag).
- Kleine oudernetwerken, bijvoorbeeld centering parenting (family factoring workshops) groepen, waarin mensen dingen delen, een veilig netwerk, community is beschermend. Bijvoorbeeld vier stellen in een wijk.
- Maak ook voor kinderen het doen van vrijwilligerswerk gewoon.

3.9 Welzijn en zorg algemeen (Lariks)

De welzijnsorganisatie Lariks is in de uitvoering betrokken bij meerdere van de eerder genoemde thema's. In een interview met drie medewerkers van Lariks kwamen de volgende punten naar voren:

Sterke punten

- De ontwikkeling van de voorliggende voorzieningen jeugd en interventies zoals kiesgroep. Er wordt steeds beter uitgegaan van de vraag en behoefte.
- Er is een gezamenlijke visie ontwikkeld op de jeugdhulp, er wordt dezelfde taal gesproken, er wordt beter samengewerkt in de voorliggende voorzieningen.
- De samenwerking met partners in de wijken is verbeterd, zijn op veel plaatsen aanwezig.
- De gemeente ontwikkelt een visie op de wijkverenigingen, met daarin o.a. wat verwachten we van elkaar, wie doet wat, de mate waarin Lariks ondersteunt en/of faciliteert.

Aandachtspunten

- De inwoners voorop stellen is goed, maar je kunt niet alles aan ze overlaten, dus (een beetje) ondersteuning door professionals blijft belangrijk. Dit vergt dat de professionals meer 'op hun handen' moeten zitten (minder zorg uit handen willen nemen van de cliënt). Dit laatste is al goed geïmplementeerd.

'We zitten in de ruststand maar we ondersteunen om mensen te laten bloeien'

- Een gezamenlijke visie ontwikkelen vanuit de gemeente en Lariks zodat er meer duidelijkheid is over de taken en daarmee de verwachtingen van wat Lariks levert.
- Keuzes maken en focus aanbrengen in de werkzaamheden. Bijvoorbeeld meer richten op de kwetsbaren (selectieve preventie).
- De voorliggende voorzieningen inclusief de zorg voor mantelzorgers en de inloop in de buurthuizen blijven belangrijke pijlers die aandacht verdienen.

- Verbetering van de samenwerking met sociale zaken, klantmanagers en UWV, bijvoorbeeld door samen met deze partijen een gezamenlijke visie en werkwijze te ontwikkelen. De afdeling sociale zaken en de klantmanagers, het hele participatieteam zit in Amersfoort. Dat werkt niet mee.
- Het bereiken van de groepen die nu nog niet bereikt worden. Betere gegevens uitwisseling en samenwerking met de sociale dienst/UWV kan hierbij bevorderend werken. Daarnaast moet dan een visie ontwikkeld worden hoe je deze groepen kunt ondersteunen.

Overige wensen en behoeften

- Lariks omarmt de thema's speerpunten (vergrijzing, preventie leefstijl, en mentale gezondheid inclusief eenzaamheid, sociale cohesie, veerkracht jeugd) die gekozen zijn in de kickoff. Belangrijk is om hierin keuzes te gaan maken en focus aan te brengen.
- De data deels leidend laten zijn voor het beleidskader.
- Ontschotten van gelden uit de participatiewet, zorgverzekeraar en de WMO en dan integraal werken. Zo kun je een ingang krijgen bij het granieten bestand van de bijstand. Hiermee krijg je goed zicht op en toegang tot de meest kwetsbare groepen (ook statushouders) die langdurig in de bijstand zitten. Nu kennen we deze groepen helemaal niet. Daarnaast kun je door ontschotten het geld bundelen vanuit deze verschillende kanalen voor de bekostiging van benodigde hulp.
- Realistische keuzes maken in het beleidskader en verordeningen en meer gebaseerd op de werkelijkheid bepalen. Bijvoorbeeld mensen krijgen geen vergoeding voor een traplift als ze al langer klachten hebben, omdat ze hiervoor dan al hadden kunnen sparen. Dat gebeurt niet, maar het staat wel in de verordening. Dit is naar en kost veel energie van de medewerkers.
- Een visie ontwikkelen op vergoedingen. Bijvoorbeeld: moet een scootmobiel behoren tot een basisvoorziening, geheel betaald door de gemeente, of is het een vervanging van de auto die mensen ook al zelf betaalden?
- Een visie ontwikkelen op vervoer. Bijvoorbeeld: moet iedereen binnen 100 meter een buurthuis kunnen bereiken?

3.10 Toepassing concept positieve gezondheid

Aan de geïnterviewden is gevraagd in hoeverre zij bekend zijn met het concept positieve gezondheid en dat ook toepassen in hun werk. Uit de interviews komt naar voren dat niet iedereen bekend is met het concept positieve gezondheid en dat er met verschillende modellen wordt gewerkt. Veelal modellen waarmee holistisch en breder naar de mens en zijn omgeving gekeken wordt, zoals de leefdoeinen, rechten van de mensen, stress sensitief werken, talentontwikkeling, kijken naar het kind en zijn context.

De echte implementatie van het concept positieve gezondheid in Leusden lijkt op dit moment dus nog beperkt, alhoewel het door een aantal geïnterviewden zeker als waardevol wordt gezien, bijvoorbeeld omdat men uit kan gaan van wat men nog wel kan.

Voor verdere implementatie is het nodig dat meer uitgewerkt wordt hoe we er in Leusden mee willen werken. Lariks geeft bijvoorbeeld aan: *'Kortom willen we allemaal met het positieve gezondheidsmodel werken, dan moet je wel nadenken over de manier waarop de methodiek ingezet wordt, wel helder maken met elkaar.'* Er is ook een wens en interesse aangegeven om ermee te werken. Zo hebben bijvoorbeeld de huisartsen aangegeven een gezamenlijke training positieve gezondheid te willen.

3.11 Vitaliteit, sport en beweging

Leusden streeft naar 'vitaliteitsbeleid, waarin sporten en bewegen, gezondheid en ontmoeting met elkaar verbonden zijn' (leefstijlakoord). Er wordt in de uitvoering samen opgetrokken met het sport- en beweegakkoord, via een regiegroep vitaliteit. De activiteiten in het sport- en beweegakkoord, het leefstijlakoord en aanpalende activiteiten, zoals de inzet van de buurtsportcoaches, en het stimuleren van gezonde kinderopvang en gezonde scholen, is in één integraal uitvoeringsprogramma ondergebracht: Vitaliteitsprogramma LeusdenFit.

Uit de gesprekken komen de volgende punten naar voren:

Sterke punten

- Er zijn ondanks corona veel resultaten geboekt (zie link [Leusden blijvend in beweging](#)).
- De samenwerking, kennisdeling en zichtbaarheid is goed van de grond gekomen, mede dankzij het platform sport en beweging en de makelaarsfunctie.

Aandachtspunten

- Aandacht voor sport en bewegen in het nieuwe sociale beleidskader én budget om interventies in te kunnen zetten om meer mensen die niet bewegen aan het bewegen te krijgen.
- Vanuit het sociaal domein sport en bewegen niet alleen zien als middel maar ook als doel. Sterke vitale verenigingen/sportaanbieders zijn een leuke plek, bieden een sociaal netwerk en kunnen ook zwakkere groepen in de samenleving opvangen.
- Een beleidsplan, met concrete doelen en speerpunten (wat wil je bereikt hebben over vier jaar en met welke organisaties), en waarin helder is op welke doelgroepen men zich richt en waarom), bijvoorbeeld: jeugd die om financiële redenen niet kan sporten opsporen en leiden naar de sportvereniging, of kinderen met overgewicht of volwassenen met een uitkering/minima beweegprogramma's aanbieden met bijv. voorlichtingen etc.
- Meer samenwerking tussen zorg en sport en bewegen.
- Aandacht voor meer bewegen en gezondheid op de basisscholen: bijvoorbeeld door het programma de Gezonde School, specifiek met betrekking tot het vignet Bewegen en Voeding, actief uit te zetten, ook in samenwerking met eerstelijns programma's voor kinderen met overgewicht (zoals MOVE-IT).
- Buurtsportcoaches als helpende in de uitvoering van het toekomstige beleid met betrekking tot vitaliteit en sport en bewegen.

4. Cijfers en trends gezondheid en welzijn inwoners

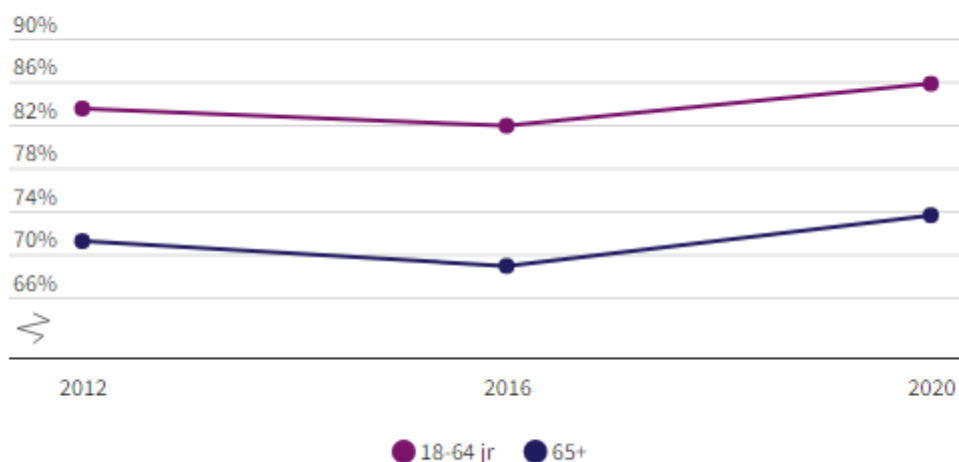
4.1 Lichamelijke en psychische gezondheid

Licht gunstige trend ervaren gezondheid, wel veel gezondheidsklachten

De ervaren gezondheid van de inwoners van Leusden, wat een goede indicator is voor de lichamelijke en psychische gezondheid, is de afgelopen jaren iets verbeterd (zie figuur). 86% van de volwassenen tot 65 jaar en 74% van de 65-plussers ervaart zijn of haar gezondheid als (zeer) goed. De ouderen in Leusden scoren hiermee hoger dan het regionale en landelijk gemiddelde.

(zeer) Goed ervaren gezondheid

Leusden

GGD monitor volwassenen en senioren | 2012 - 2020

Veel inwoners (18+) hebben last van gezondheidsklachten, zoals nek-, schouder-, rugklachten (72%), hoofdpijn, duizeligheid (53%) en moeheid (50%). Mogelijk speelde bij sommige van deze klachten de coronaperiode een rol. De gegevens zijn verzameld in het najaar van 2020, een periode waarin veel meer mensen thuiswerkten (misschien niet onder optimale ergonomische omstandigheden) en kinderen vaker thuis van school waren, waardoor de combinatie van werk en zorg meer belastend was (zie ook stukje stress).

Ruim een kwart (26%) van de volwassenen en 44% van de 65-plussers heeft tenminste één chronische aandoening (een ziekte of aandoening die langer dan 6 maanden duurt). Daarnaast is 7,5% van de senioren in Leusden ernstig beperkt vanwege problemen met gezondheid.

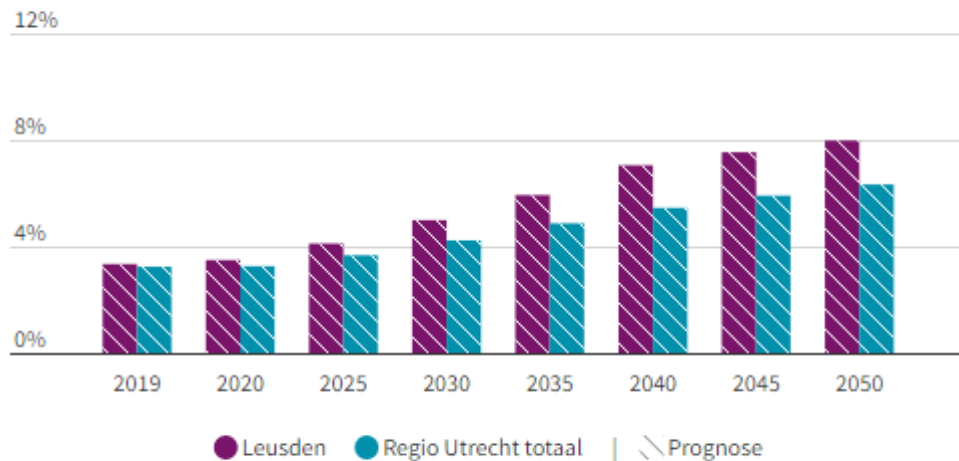
Een derde van de ouderen gevallen afgelopen jaar, relatief vaak buitenshuis

Bijna een derde van de senioren (32%) in Leusden is het afgelopen jaar gevallen. Dit komt overeen met landelijke cijfers. Opvallend is dat de valpartijen van de ouderen in Leusden vaker buitenshuis waren (73%) in vergelijking met de regiocijfers (62%) en landelijke cijfers (66%). Uit landelijk onderzoek blijkt dat hoe ouder men is, des te vaker men valt. Zo valt 60% van de 85-plussers jaarlijks. Een valongeval kan veel impact hebben op de zelfredzaamheid van ouderen, het langer thuis kunnen wonen en de kwaliteit van leven ([link naar rapport](#)).

Aantal mensen met dementie neemt sterk toe de komende jaren

Op basis van schattingen wordt een verdubbeling verwacht van het aantal mensen met dementie in Leusden van 670 in 2025 naar 1.400 in 2050. Reden hiervan is de vergrijzing van de bevolking, niet alleen in Leusden maar ook landelijk.

Prognose mensen met dementie - 45 jaar en ouder

Alzheimer Nederland | 2019 - 2050

Inwoners Leusden gemiddeld gelukkiger vergeleken met regiogemiddelde

Ruim twee derde van volwassen inwoners van Leusden (68%) is (bijna) elke dag gelukkig. Dit is hoger dan het regiogemiddelde (64%). Ouderen (65+) zijn vaker gelukkig dan volwassenen (18-64 jaar).

Uit onderzoek blijkt dat dit samenhangt met een grotere emotionele controle van ouderen. Hiermee wordt bedoeld dat ouderen beter in staat zijn stressvolle situaties te vermijden of beperken. Aan de andere kant hebben gezondheidsproblemen en een afname van het aantal sociale contacten op den duur een negatief effect op het geluksgevoel van ouderen. Dit speelt waarschijnlijk meer bij de 'oudere' ouderen ([link naar onderzoeken](#)).

Bijna één op de vijf inwoners (18-64 jaar) heeft last van (veel) stress en veel stress bij jongeren

Hier speelt mogelijk de coronaperiode een rol. Relatief veel stress wordt ervaren door werk en geldzaken. Daarnaast zien we in Leusden meer stress door mantelzorg, in vergelijking met het gemiddelde in de regio en landelijk (3,3% versus 1,7%). Uit een regionaal panelonderzoek in het voorjaar van 2021 komt naar voren dat jongvolwassenen het vaakst stress ervaren en dat dit afneemt naarmate men ouder wordt. De coronaperiode was, naast werk, de belangrijkste stressbron ([link naar infographic](#)).

Ook bij middelbare scholieren komt veel stress voor. 44% van de jongeren uit Leusden is (zeer) vaak gestrest. School blijkt hier de belangrijkste stressbron. In het pilotonderzoek onder jongvolwassenen (16- t/m 25-jarigen), dat in het voorjaar van 2021 is uitgevoerd, is dit zelfs bij 69% het geval (regiocijfers). Hier zijn samenhangen gevonden met de prestatiedruk die veel jongvolwassenen ervaren.

Veel psychische klachten bij jongvolwassenen (regiocijfers)

Ruim een kwart (26%) van de jongvolwassenen (16 t/m 25 jaar) heeft matige tot ernstige psychische klachten (regiocijfers). We zien ook veel psychosomatische klachten bij deze groep, bijvoorbeeld concentratie- of slaapproblemen. 15% van de jongvolwassenen gaf aan dat ze behoefte hadden aan psychische hulp. Mentale problemen bij jongeren en jongvolwassenen hangen deels samen met de coronaperiode. We zien dat mentale veerkracht bij jongeren om bijv. met de coronaperiode om te gaan, samengaat met minder psychische klachten ([link naar infographic](#)).

Impact coronamaatregelen op welbevinden van kinderen en gezin groot (regiocijfers)

Dit blijkt uit een panelonderzoek onder 1.138 ouders in de regio Utrecht, uitgevoerd afgelopen voorjaar, waarin we ouders zowel vroegen naar hun eigen welbevinden, als dat van hun kinderen. Veel ouders ervoeren de opvoeding van hun kinderen als zwaarder. Belangrijkste reden was de combinatie van werken en het van school of kinderopvang thuis zijn van de kinderen. Daarnaast waren er veel zorgen over hun kinderen ([link naar factsheet](#)). Uit monitoronderzoek bij de kinderen (10-11 jaar) zelf, kwam naar voren dat een derde van de kinderen aangaf dat hun leven slechter was geworden door corona. Toch lezen we daar ook uit dat veel kinderen veerkrachtig zijn en zich over het algemeen gezond en gelukkig voelen ([link naar factsheet](#)).

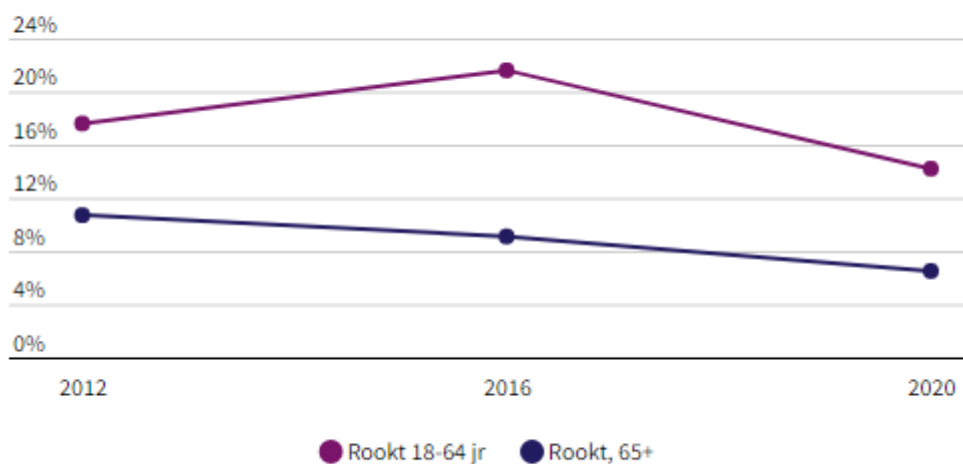
4.2 Leefstijl

Dalende trend roken en (overmatig) alcoholgebruik, zowel bij volwassenen als bij jongeren

Er is een duidelijke daling in het percentage rokers bij alle leeftijdsgroepen (bij senioren iets minder sterk). 12% van de inwoners (18+) rookt nog. Bij jongeren rookt 3-4% wekelijks of dagelijks.

Roken

Leusden

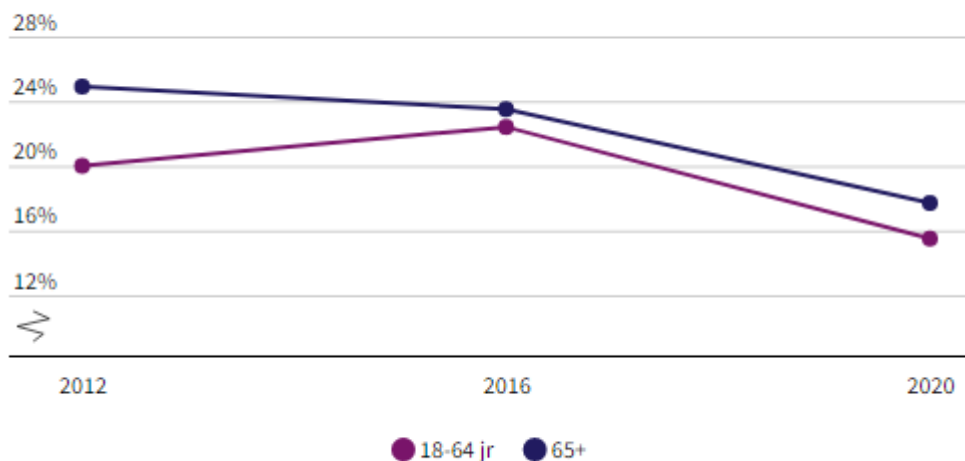

GGD monitor volwassenen en senioren | 2012 - 2020

Ook zijn er gunstige trends in alcoholgebruik. Overmatig drinken is bij volwassenen (18-64 jr) gedaald van 23% naar 16% (zie figuur). Mogelijk heeft het project IK PAS, inclusief alle media-aandacht hieromheen, een positieve bijdrage hieraan geleverd. Daarnaast kan hier de coronaperiode een rol spelen, omdat er door beperkingen in het uitgaansleven en beperkingen van thuisbezoek minder gelegenheid was tot alcohol drinken.

Overmatig alcoholgebruik

Leusden

GGD monitor volwassenen en senioren | 2012 - 2020

Bij jongeren is het percentage dat alcohol drinkt gedaald van 29% in 2015 naar 24% in 2019. Deze daling heeft zich al enkele jaren daarvoor ingezet, en het alcoholverbod tot 18-jarige leeftijd heeft waarschijnlijk een belangrijke rol gespeeld in deze trend. Echter, binge drinken is bij jongeren stabiel (hoog) gebleven: 17% van de 13- tot 17-jarigen dronk bij één gelegenheid in de laatste vier weken minstens vijf glazen alcohol.

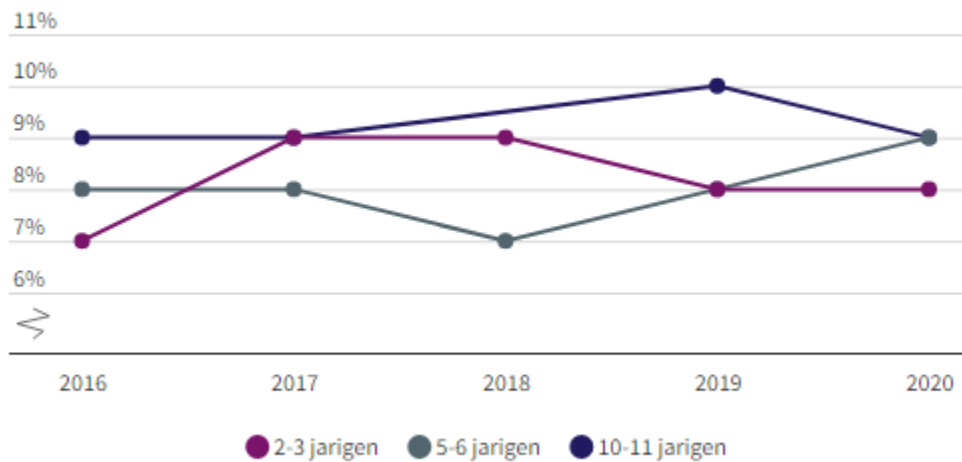
Overgewicht en obesitas bij volwassenen en senioren stabiel, bij jeugd wisselend beeld

45% van de inwoners (18+) heeft overgewicht en 11% heeft obesitas (ernstig overgewicht). Deze cijfers zijn de stabiel gebleven in vergelijking met 2016. Bij de jeugd zien we een wisselend beeld. Waar we bij 10-/11-jarigen de laatste jaren een lichte daling in overgewicht zien, zien we Bij 5-/6-jarigen een stijging in zowel overgewicht als obesitas.

De stijging in overgewicht het laatste jaar bij kinderen zien we ook op regioniveau en elders in Nederland en wordt gerelateerd aan de coronaperiode, waarbij kinderen veel thuis waren en minder beweging hadden als gevolg van desluiting van sportverenigingen en mogelijk ook soms ongezonder gingen eten.

Overgewicht (inclusief obesitas)

Leusden

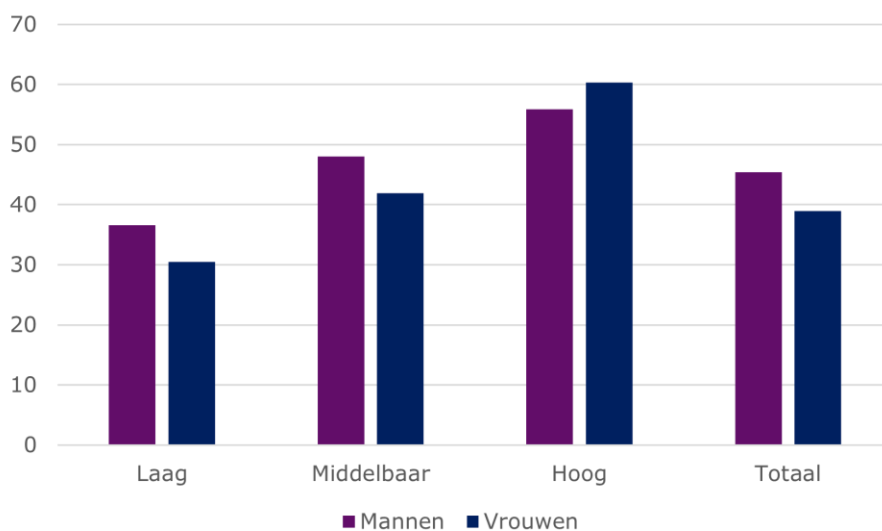

Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg | 2016 - 2020

NB: het cijfer bij 2020 bevat de gegevens van de schooljaren 2019-2020 en 2020-2021, enz.

Uit landelijk onderzoek is bekend dat overgewicht en obesitas vaker voorkomen bij mensen met een lagere sociaal economische achtergrond (o.a. opleidingsniveau). We zien ook duidelijke verschillen in bewegedrag naar sociaal economische achtergrond.

Voldoet aan beweegrichtlijn naar opleidingsniveau

Bron: RIVM

Toename lid van sportvereniging jongeren in Leusden, maar ook veel sedentair gedrag

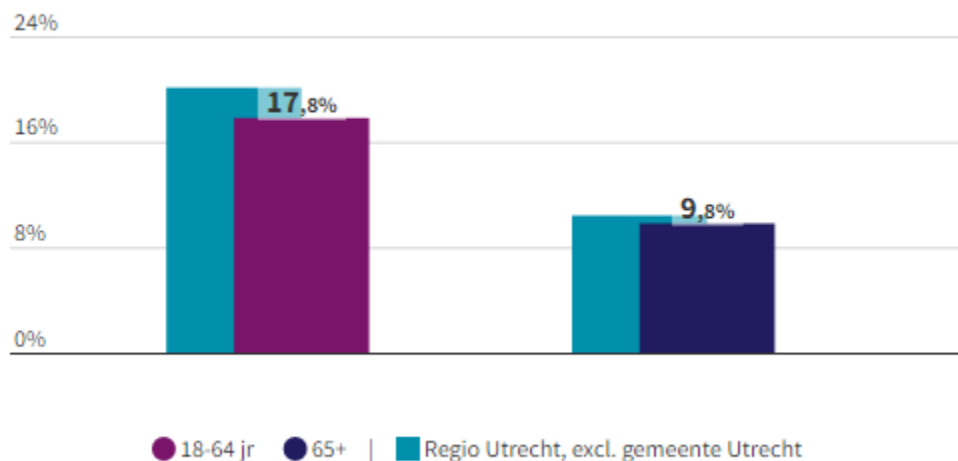
Bij de jeugd in Leusden zien we een toename in lidmaatschap van een sportvereniging (van 73% in 2015 naar 78% in 2019). Daarentegen voldoet slechts 22% van de Leusdense jongeren aan de beweegnorm (minimaal 1 uur per dag bewegen). Daarnaast is er veel sedentair gedrag bij jongeren, onder andere door beeldschermgebruik). Uit landelijk onderzoek is bekend dat basisschoolkinderen vaker aan de beweegnorm voldoen dan jongeren op het voortgezet onderwijs. De coronamaatregelen hebben een duidelijk negatieve impact gehad op sport en beweging de afgelopen twee jaar.

4.3 Sociale omgeving

Senioren meer contact met burens dan volwassenen

Terwijl van de 65-plussers ongeveer 10% nauwelijks of geen contact met burens heeft, is dit bij 18-64-jarigen 18%. Dit komt overeen met het regionale beeld.

Geen contact met burens, 18+ Leusden

GGD monitor volwassenen en senioren | 2020

Bij de 65-plussers is er daarnaast een groep van 9% die geen vrienden heeft en 7% van de 65-plussers heeft geen contact met familie. Dit kunnen kwetsbare groepen worden op het moment dat er gezondheidsproblemen gaan spelen. Ook heeft iets meer dan één op de tien 65-plussers onvoldoende regie over het eigen leven. Bij 18-64 jarigen is dit 7%.

Stijging emotionele eenzaamheid bij volwassenen

9% van de 18-64 jarigen in Leusden is ernstig eenzaam. Met name emotionele eenzaamheid bij volwassenen is significant gestegen, van 15% naar 24%. Het percentage ouderen dat ernstig eenzaam is, is licht gedaald t.o.v. 2016 naar 7% in 2020. 21% van de ouderen voelt zich emotioneel eenzaam en 29% is sociaal eenzaam.

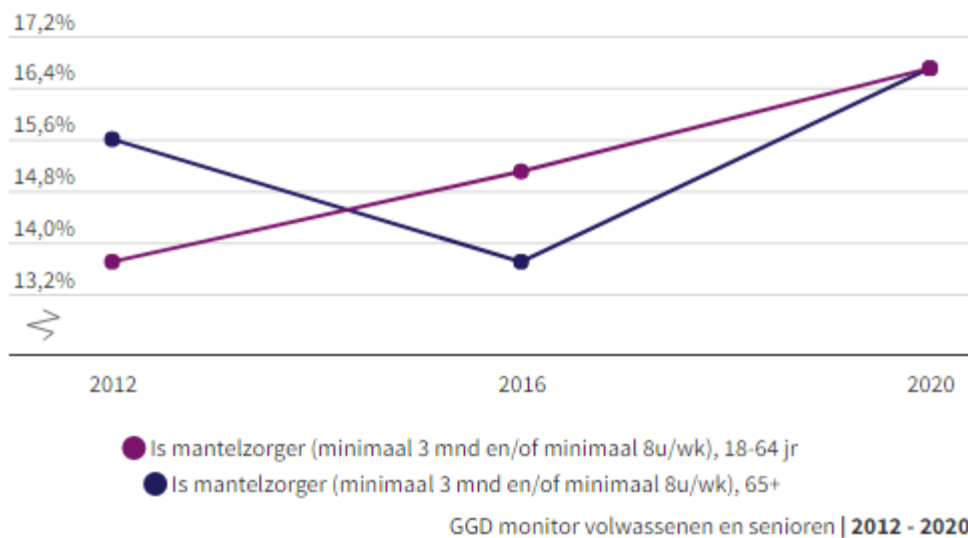
Uit eerder GGD-onderzoek komt naar voren dat ongeveer de helft van de senioren en 64% van de volwassenen (jonger dan 65) in Leusden 'sociaal weerbaar is': deze mensen hebben een sociaal netwerk en hebben geen eenzaamheidsgevoelens.

Ook bij jongeren komt eenzaamheid voor: 12% van de middelbare scholieren uit Leusden heeft last van eenzaamheid. Van de jongvolwassenen (regio Eemland) voelt 60% zich enigszins tot sterk eenzaam. Ook uit andere onderzoeken komt naar voren dat jongvolwassenen in vergelijking met andere leeftijdsgroepen meer last hebben van eenzaamheid en ook andere psychische klachten. Deze gevoelens zijn mogelijk extra versterkt door de coronaperiode.

Mantelzorg gestegen en meer overbelasting door mantelzorg

Het percentage mantelzorgers is toegenomen ten opzichte van 2016 (zie figuur). 17% van de inwoners is mantelzorger. 16% van de mantelzorgers voelt zich overbelast. Dit percentage is hoger dan in 2016 (11%).

Trends mantelzorg Leusden

Daling praktische hulp aan ouders

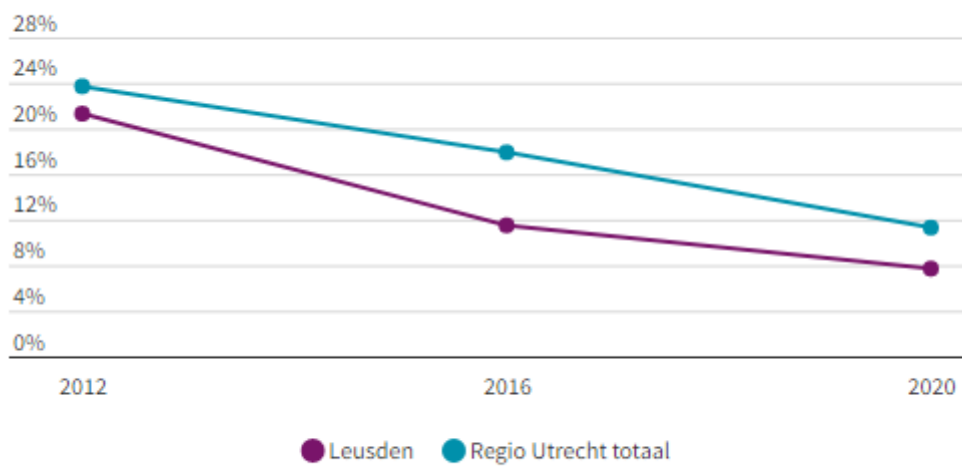
31% van de ouders met thuiswonende kinderen geeft aan wel eens praktische hulp te ontvangen bij het opvoeden en opgroeien van de kinderen. Dit percentage is lager dan in 2016 toen 37% dit aangaf.

4.4 Kwetsbare groepen

Daling percentage inwoners die moeite hebben met rondkomen sinds 2012

Sinds 2012 is er een duidelijke daling in het percentage inwoners dat moeite heeft met rondkomen. Terwijl in 2012 21% van de 18-64 jarigen moeite had met rondkomen is dat gedaald naar 8% in 2020.

Enige tot grote moeite met rondkomen, 18-64 jr

GGD monitor volwassenen en senioren | 2012 - 2020

Daarnaast is 15% is niet in staat om een onverwachte uitgave van 1.000 euro te betalen. De verwachting in de huidige (energie)crisis is dat er een einde aan deze daling komt en het aantal inwoners met financiële problemen weer zal toenemen.

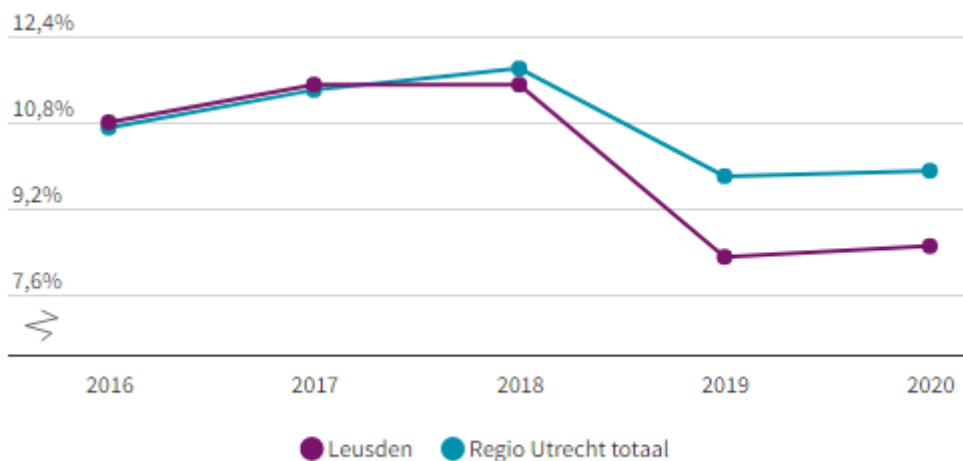
Stijging meldingen verward gedrag

In 2020 waren er in Leusden 168 politie meldingen van verward gedrag. Dat is een duidelijke stijging t.o.v. 2019 (122) en 2018 (103). Ook bij het Meld- en adviespunt Bezorgd was het aantal meldingen in 2020 (30) duidelijk hoger dan in 2019 (4). We zien deze trends ook op regioniveau. De coronacrisis en bijbehorende quarantaine maatregelen spelen hier mogelijk een rol.

Stabilisatie trend jongeren met jeugdhulp

Na een duidelijke daling in 2018-2019 is er een stabilisatie in het percentage jongeren (tot 18 jaar) met jeugdhulp. 8,5% van de jongeren in Leusden maakte hier in 2020 gebruik van. Dit percentage is iets lager dan het regiogemiddelde.

Jongeren (tot 18 jaar) met jeugdhulp

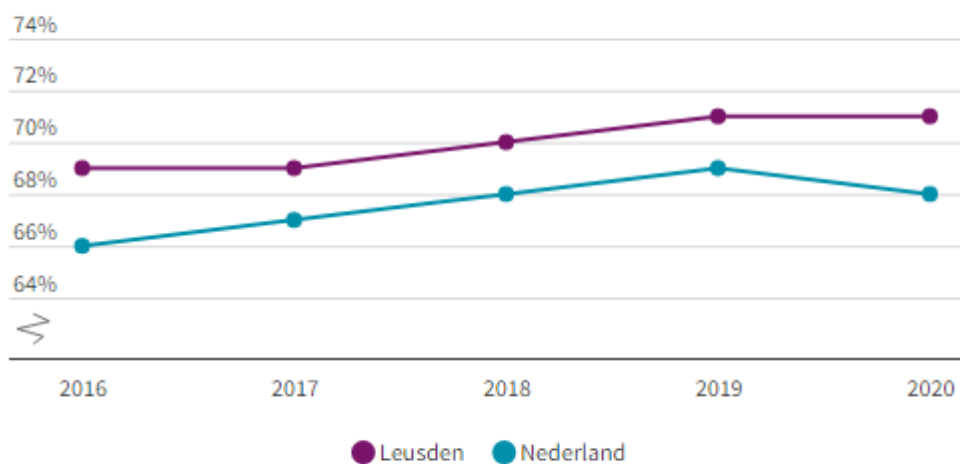
Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) | 2016 - 2020

4.5 Participatie en inclusiviteit

Arbeidsparticipatie Leusden laatste jaren stabiel en iets boven landelijk gemiddelde

De netto arbeidsparticipatie in Leusden is 71%. Dit is hoger dan het landelijk gemiddelde. Er is een licht stijgende trend sinds 2016. In vergelijking met 2019 is het percentage in Leusden verder stabiel gebleven.

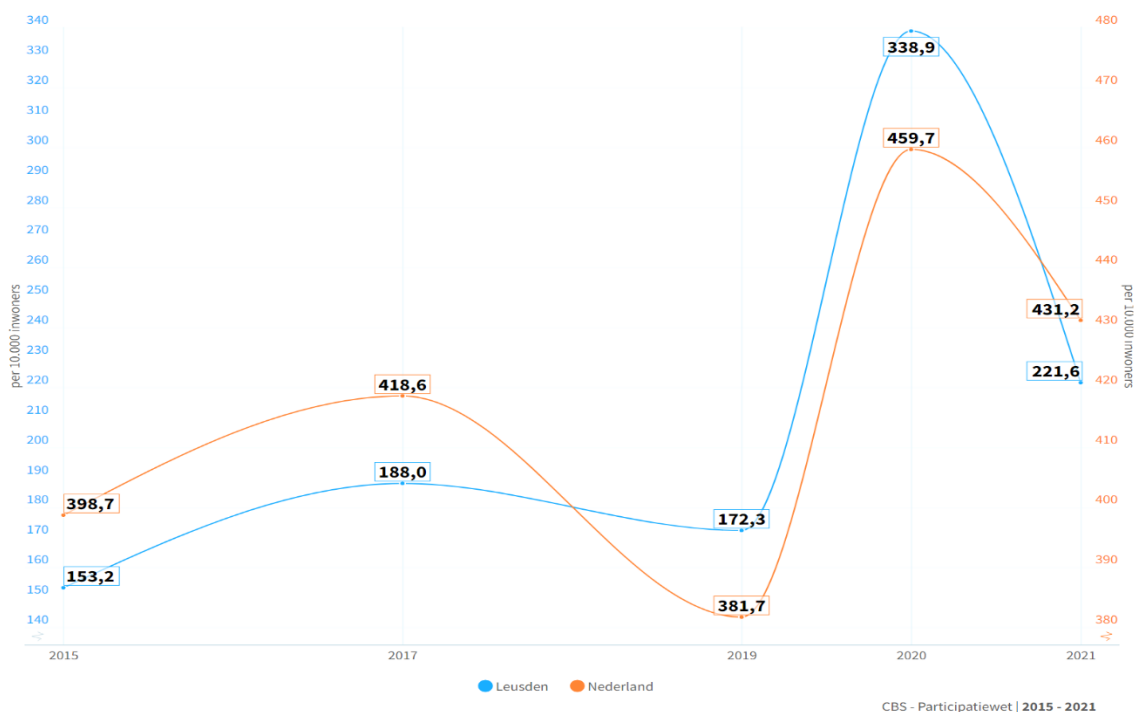
Netto arbeidsparticipatie

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) | 2016 - 2020

Aantal mensen met een bijstandsuitkering, na een eerdere stijging in 2019, weer iets gedaald

Sinds 2020 lijkt er weer een gunstige trend ingezet in het aantal mensen met een bijstandsuitkering. 221,6 per 10.000 inwoners in Leusden ontving in 2021 een bijstandsuitkering. Dit is onder het landelijk gemiddelde.

Daling vrijwilligerswerk, mogelijk door corona

Ongeveer een derde van de inwoners van Leusden doet vrijwilligerswerk. Dit is iets hoger dan het regiogemiddelde. Wel zien we dat het percentage mensen dat vrijwilligerswerk doet (18-64) duidelijk lager is in vergelijking met 2016 (36% versus 30%). Dit kan mogelijk te maken hebben met de coronaperiode, waarbij minder activiteiten mogelijk waren.

Positieve houding ten aanzien van homoseksualiteit jongeren

14% van de jongeren in Leusden voelt zich wel eens gediscrimineerd. Bij jongvolwassenen (regiocijfer) is dit 27%. Jongeren in Leusden staan gemiddeld positiever tegenover homoseksualiteit dan gemiddeld in de regio (77% versus 71% vindt het normaal dat twee jongens of twee meisjes op elkaar verliefd zijn).

4.6 Verschillen naar wijk

Er zijn wel verschillen naar gezondheid, leefstijl en zorggebruik tussen de verschillende wijken in Leusden, maar er is niet één wijk die er op alle fronten ongunstig uitspringt. Wel kunnen voor verschillende wijken wat aandachtspunten op het terrein van gezondheid gesignaleerd worden:

Het Ruige veld wordt gekenmerkt door relatief meer mensen met lichamelijke beperkingen en een hoger percentage ouderen is het afgelopen jaar gevallen. Er wordt relatief veel mantelzorg gegeven, en ook is er meer behoefte aan extra hulp. Het bureacontact is hier gemiddeld wat lager. Dat is wel een aandachtspunt omdat het aantal eenpersoonshuishoudens hier relatief hoog is (35%), evenals het aantal eenouderhuishoudens (17%).

Achternveld wordt gekenmerkt door een relatief hoger alcoholgebruik en meer overgewicht. Verder zien we hier meer mensen die ongunstig scoren op regie over het eigen leven. Aan de andere kant zijn in Achternveld relatief meer vrijwilligers actief, wordt er meer mantelzorg gegeven, en scoren de Achternvelders relatief gunstig op geluk en zingeving.

In **Leusden zuid** is er een hogere behoefte aan opvoedhulp dan gemiddeld in Leusden. Verklaring hiervoor is o.a. dat hier gemiddeld meer gezinnen met kinderen wonen (47% versus 36% Leusden totaal). Daarnaast zien we dat in deze wijk meer overmatig alcoholgebruik voorkomt bij volwassenen.

In **Leusden west** hebben meer mensen overgewicht. Daarnaast geven meer mensen aan last te hebben van stress en scoren mensen ongunstiger op de regie op eigen leven.

4.7 Aandachtspunten op basis van de cijfers en relatie met beleid

Gezondheid en zorg

- De vergrijzing de komende jaren zorgt voor een toename van mensen met lichamelijke beperkingen. Vallen is daarbij een specifiek probleem dat bij ouderen grote gevolgen heeft. Ook wordt de komende jaren een verdubbeling van het aantal mensen met dementie verwacht. De verwachting is een toenemende druk op de zorg en ondersteuning. Een toename van huishoudens die een beroep doen op een voorziening in het sociaal domein (participatiewet en WMO) is al ingezet.

- toegankelijkheid voorzieningen voor ouderen (fysiek en digitaal)
- aandacht voor valpreventie + zorg
- dementiebeleid van belang

- Psychische klachten, bijvoorbeeld stress, komen veel voor, ook bij jongeren en jongvolwassenen. Met name werkdruk en combinatie werk/gezin (bij volwassenen) en schoolwerk en prestatiedruk (bij jongeren en jongvolwassenen) spelen een rol. Ook armoede kan veel stress veroorzaken.

- bevordering sociale structuur/netwerken (goede basisinfrastructuur)
- laagdrempelige steun (informeel/formeel), aandacht voor kwetsbare groepen
- versterken mentale veerkracht jeugd
- goede samenwerking scholen (ook VO en MBO) met organisaties GGZ, welzijn jeugd

Leefstijl

- Er zijn gunstige trends in roken en alcoholgebruik bij alle leeftijdsgroepen. Maar in 2020 werd nog steeds ruim een kwart van de kinderen (10-11 jaar) blootgesteld aan rook. Bij jongeren is binge drinken nog steeds een aandachtspunt.
- Veel jongvolwassenen vinden drugsgebruik 'normaal'. En het harddrugsgebruik ooit is onder jongvolwassenen in de regio Eemland hoog (27%).

- Gezien de negatieve effecten van roken en alcoholgebruik op gezondheid en vitaliteit is het van belang hier blijvend beleid op in te zetten, bijvoorbeeld via streven naar een rookvrije leefomgeving en alcoholbeleid zowel gericht op volwassenen, ouders en jeugd
- Ook drugsbeleid is van belang (beschikbaarheid, handhaving en regelgeving)

- Overgewicht en obesitas komen nog steeds veel voor bij de inwoners van Leusden, en hebben een negatief effect op gezondheid en vitaliteit. De coronacrisis heeft bij veel mensen een negatieve impact gehad op het gewicht en op sport en beweging.
- Ondanks een gunstige trend in lidmaatschap van een sportvereniging bij jongeren, komt sedentair gedrag veel voor bij deze groep en voldoet een minderheid (22%) aan de beweegrichtlijn van tenminste 1 uur per dag matig intensief bewegen.

→ De cijfers onderstrepen het belang van aandacht voor gezonde voeding, sport- en bewegingstimulering, bij alle leeftijdsgroepen

Sociale omgeving

- Er is een toename van eenzaamheid onder volwassenen, en ook bij jongeren en jongvolwassenen komt eenzaamheid veel voor. De coronaperiode heeft dit afgelopen tijd nog verder versterkt. Een redelijke groep inwoners (18% van de volwassenen en 10% van de senioren) heeft nauwelijks contact met de buren.
- Er is een toename in mantelzorg (17% van de 18+-ers is mantelzorger) en 15-17% voelt zich overbelast.
- Er is een lichte afname in het aantal ouders dat (informeel) praktische steun krijgt bij de opvoeding en het opgroeien van de kinderen, en aan de andere kant is er een toename in het aantal ouders dat zich zorgen maakt over de opvoeding en het opgroeien van hun kind.

→ Aandacht voor eenzaamheid is van belang, niet alleen bij ouderen, maar ook bij jongeren en jongvolwassenen
 → Bevordering van participatie, sociale netwerken en ontmoeting, niet alleen voor ouderen, maar bijv. ook voor (jonge) ouders en jongeren
 → Aandacht voor de ondersteuning van mantelzorgers

Kwetsbare groepen

- Ondanks dat er er een gunstige trend is in het percentage mensen dat moeite heeft met rondkomen, zien we een toename in het percentage mensen zonder financiële buffer. Gezien de huidige (energie)crisis wordt een toename verwacht van mensen met financiële problemen.
- Veel jongvolwassenen hebben zorgen over geld.
- Er is de afgelopen twee jaar een duidelijke toename in het aantal meldingen van mensen met verward gedrag, niet alleen in Leusden maar in de hele regio. De coronacrisis heeft hier mogelijk aan bijgedragen.

→ Armoedebeleid is belangrijk en loont: 'arm maakt ziek, en ziek maakt arm'
 → Voorlichting over omgaan met geld voor jongeren, bijvoorbeeld rondom de overgang naar 18 jaar (zorgverzekering etc.)
 → Aandacht voor de achtergrond van de toename in meldingen van verward gedrag in Leusden

Participatie en inclusiviteit

- De netto arbeidsparticipatie is 71% en vrij stabiel de laatste jaren. Het aantal mensen met een bijstandsuitkering is sinds 2020 iets gedaald, naar 2,2%.
- Het percentage inwoners dat actief is in vrijwilligerswerk is gedaald t.o.v. vier jaar geleden (van 35% naar 30%). Mogelijk speelt de coronaperiode hier een rol.

- ➔ Mee kunnen doen in de maatschappij is van groot belang voor de mentale gezondheid van inwoners. Voor sommige mensen is dat niet vanzelfsprekend. Belangrijk is hier aandacht voor te hebben in het gemeentelijk beleid.
- ➔ Vrijwilligers vormen een belangrijke schakel in de uitvoering van verschillende (beleidsondersteunende) activiteiten in de gemeente. Daarnaast vormt het voor inwoners een mogelijkheid om mee te doen en zinvol bezig te zijn. Belangrijk dit goed te faciliteren en stimuleren vanuit de gemeente.

5 Aandachtspunten voor beleid samengevat

In de voorgaande hoofdstukken zijn een groot aantal aandachtspunten vanuit de inwoners, het beleidsveld en de cijfers benoemd. De belangrijkste punten zijn hieronder samengevat weergegeven.

Aandachtspunten vanuit de inwoners

- Sociale contacten, en sociale samenhang zijn belangrijk, o.a. om zich thuis te voelen en gelukkig te kunnen zijn in Leusden. Elkaar kennen zorgt er ook voor dat men elkaar gemakkelijker zo nodig kan helpen en men een luisterend oor voor elkaar kan zijn.
- Activiteiten, evenementen en ontmoetingsmogelijkheden, bevorderen sociale samenhang. Aandachtspunten hierbij zijn laagdrempeligheid (bijvoorbeeld meer in de wijken, niet de duur, maar ook (eenzame) mensen actief benaderen om mee te doen), continuïteit (niet incidenteel), gericht op meerdere doelgroepen (niet alleen voor ouderen, maar ook voor jongeren, of jonge ouders, jonge kinderen), en niet alleen gericht op sport maar ook aandacht voor cultuur.
- De (on)zichtbaarheid van het aanbod van activiteiten en verenigingen/buurthuizen wordt herhaaldelijk genoemd als verbeterpunt, ook op het terrein van sport en beweging en op het terrein van mantelzorg en vrijwilligerswerk.
- Aandacht voor wonen in het beleid: meer betaalbare woningen voor jongeren, starters en ouderen, dus ook meer divers bouwen. Daarnaast worden veel specifieke suggesties gedaan, zoals kantoren en leegstaande panden ombouwen tot woningen, scheef wonen tegengaan, gemengde wijken, duurzame woningen, betere verdeling van mensen in huurwoningen. Voor ouderen wordt genoemd woonprojecten met bijvoorbeeld gezamenlijke voorzieningen, waarbij men ook elkaar kan ondersteunen en met meer aansluiting op WMO-voorzieningen.
- Veel inwoners geven aan dat de groene leefomgeving in en om Leusden bijdraagt aan het fijne wonen in Leusden. Belangrijk is om dit zo veel mogelijk te behouden en onderhouden. Meerdere inwoners geven als suggestie aan om hen hier meer bij te betrekken en ook meer verantwoordelijk te maken voor de eigen leefomgeving.

Aandachtspunten vanuit de cijfers

- De vergrijzing de komende jaren zorgt voor een toename van mensen met lichamelijke en psychische beperkingen (o.a. dementie). Dit geeft naar verwachting een toenemende druk op de zorg en ondersteuning.
- Psychische klachten, bijvoorbeeld stress, komen veel voor, zowel bij volwassenen als bij jongeren. Met name werkdruk en combinatie werk/gezin (bij volwassenen) en schoolwerk en prestatiedruk (bij jongeren en jongvolwassenen) spelen een rol. Versterken van mentale veerkracht en laagdrempelige steun (formeel en informeel) kunnen hierbij helpen.

- Er is een stijging van emotionele eenzaamheid bij volwassenen in Leusden. Ook bij jongvolwassenen komt veel eenzaamheid voor. De coronaperiode heeft hier mogelijk in negatieve zin aan bijgedragen. Dit onderstreept het belang van aandacht voor bevordering van participatie en sociale samenhang in Leusden.
- Het percentage mantelzorgers is gestegen t.o.v. 2016 en mantelzorgers voelen zich vaker overbelast. Aan de andere kant is het aantal mensen dat actief is in vrijwilligerswerk gedaald t.o.v. 2016. Een mogelijke reden hiervan zijn de coronamaatregelen, waardoor er minder activiteiten plaats konden vinden.
- De stabiel hoge overgewichtcijfers van volwassenen en senioren en de lichte stijging van overgewicht bij 5-6 jarigen, onderstrepen het belang van aandacht voor een gezonde leefstijl (gezonde voeding en beweging) in het beleid.
- Er zijn in Leusden wel verschillen naar wijk in gezondheid, leefstijl en zorggebruik, maar er is niet één wijk die er op alle fronten ongunstig uitspringt. Wel kunnen per wijk specifieke accenten in het beleid gelegd worden.

Aandachtspunten vanuit de evaluatie van het beleid en gesprekken met het veld

- Opgemerkt is dat de professionals en vrijwilligers zich heel betrokken voelen bij Leusden en Leusdenaren. Houd dat vast!
- Gezien de vergrijzing, is blijvend aandacht voor toegankelijkheid van voorzieningen voor mensen met fysieke en mentale beperkingen, zowel fysiek (inclusief vervoer) als digitaal van belang.
- Bevordering van deelname van specifieke groepen (bijvoorbeeld mensen met een psychische of lichamelijke aandoening, statushouders, LHBTI) aan het bestaande aanbod van activiteiten en voorzieningen (meer mee kunnen doen), in plaats van meer apart aanbod voor specifieke doelgroepen creëren.
- De voorliggende voorzieningen inclusief de zorg voor mantelzorgers en de inloop in de buurthuizen zijn belangrijke pijlers die blijvend aandacht verdienen.
- Aandacht voor verbreding van het dementiebeleid naar andere beleidsterreinen binnen de gemeente (bijvoorbeeld ruimtelijke ordening). Naast aandacht voor goede voorliggende voorzieningen (basis) is voldoende aanbod/ruimte nodig voor meer gespecialiseerde zorg en begeleiding voor in de zwaardere fasen van dementie.
- Ontwikkelen van nieuwe, andere woonconcepten met meer woningen voor ouderen en waarbij (GGZ, dementie) zorg dichtbij op de achtergrond beschikbaar is. Ook kan gedacht worden aan sociale community concepten waarbij er een mix is van bewoners met een soort zorg/sociale cohesie rol en bewoners in een zwakkere situatie (zoals in Leidse Rijn).

- Verbetering van de samenwerking met het UVW, enerzijds in het kader van bevordering van arbeidsparticipatie en om mensen eerder in beeld krijgen (bijvoorbeeld als ze net werkloos zijn geworden). Anderzijds om zicht te krijgen op de moeilijker bereikbare groepen met betrekking tot hulpverlening en armoedebestrijding (granieten bestand). Hierbij is het van belang om een visie te ontwikkelen hoe deze groepen dan ondersteund kunnen worden.
- Verbetering van de aanpak van armoede via het werken met ervaringsdeskundigen (ten behoeve van passend aanbod) en buurtnetwerken en sleutelpersonen (ten behoeve van betere signalering verborgen armoede).
- De aanpak rondom eenzaamheid meer zichtbaar maken en uitwerken.
- In de zorg en begeleiding van de jeugd is het van belang dat verschillende organisaties/professionals uitgaan van één zelfde visie (met dezelfde definities en dezelfde taal) met als uitgangspunt het kind en zijn context en niet de professional/ het aanbod. Dit is al goed gerealiseerd in Leusden. Belangrijk is dat dit blijft en geborgd wordt.
- Inzetten op een gezonde leefstijl, (voeding, sport- en beweging), met aandacht voor beweging en sport op de basisscholen en meer samenwerking met de zorg. Sportverenigingen en aanbieders hebben niet alleen waarde ter bevordering van een gezonde leefstijl, maar dragen ook bij aan sociale netwerken en het kunnen meedoen van zwakkere groepen in de samenleving.

Bijlage 1 Lijst met geïnterviewden

Geïnterviewden per thema

Thema	
Toegankelijkheid/inclusie	Ron Ham (lid werkgroep toegankelijkheid)
Eenzaamheid	Evelien Roukema (leger des Heils) Lucas Koch (voorzitter door Achterveld)
Voorliggende voorzieningen Jeugd	Akke Wiersma (onderwijs, Voila leusden), Marianne Termaat (Humanitas)
Dementie	Saskia Danen (alzheimer Nederland)
Lariks (meerdere onderwerpen)	Marie-Jose Hermans, directeur bestuurder Ingrid ter Heerdt, teammanager triage, wmo team, Midoffice en kwaliteit
Armoede	Joëlle Kommer, stadsring 51
Arbeidsparticipatie	Jeannet Bijker (accounthouder Werkgevers Service Punt (WSP))
Omgaan met verward Gedrag	Ronald Elenbaas, manager Wonen, Sociaal beheer Leusden
Sport en beweging	Evelien Wijderveld (makelaar sport en beweging), schriftelijk

GGD regio Utrecht

Postbus 51
3700 AB Zeist
T 030 608 608 6
E: info@ggdru.nl

Uitgave
© GGD regio Utrecht
Team Onderzoek
April, 2022

